

УДК 94 (477)

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

З НОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СІВЕРЩИНИ (XVII–XVIII СТ.) (частина 22)

DOI: 10.5281/zenodo.6783654

© Ю. Мицик, І. Тарасенко, 2022. СС BY 4.0

У публікації представлені документи гетьманів Івана Мазепи, Івана Скоропадського, Данила Апостола, полковників Василя Дуніна-Борковського, Якова Лизогуба, Іллі Новицького, Костянтина Солонини та інших старшин, чернігівських архієпископів, різноманітна ділова документація (купчі, скарги тощо).

Ключові слова: універсал, лист, гетьман, полковник, Сіверщина, Церква, купчі.

У черговому випуску ми продовжуємо вводити до наукового обігу документацію, яка стосується Сіверщини (про наші пошуки в архівосховищах і необхідність публікації документів з історії Сіверщини вже говорили в попередніх частинах цієї статті). Відзначимо, що ці публікації склали основу перших трьох томів нашого збірника «Сіверщина гетьманських часів», які вже побачили світ¹, і т. 4, який готуємо до друку.

Усього в цій частині статті наводимо тексти 51 документа, у т. ч. 21 – XVII ст., 30 – XVIII ст., а один – у формі регесту (додатки № 2). Усі наведені джерела зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ).

Серед документів цієї добірки необхідно знову виділити ті, що доповнюють «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.», тобто універсали й листи гетьманів, полковників, узагалі старшини. Найперше тут представлені документи гетьманів І. Мазепи (1), І. Скоропадського (3), Д. Апостола (1), полковників київського К. Солонини (1), стародубського Т. Олексійовича (1), чернігівських Я. Лизогуба (3) і В. Дуніна-Борковського (2), сумського Кондратьєва (1), охочекомонного полковника І. Новицького (1), генерального судді С. Прокоповича (1), стародубського полкового судді Самійла Івановича (Колничого) (1), ряду чернігівських архієпископів: Лазаря Барановича (1), Іларіона Роголевського (3), Антонія Черновського (1). Не менш авторитетно виглядає список адресатів або тих, кому скеровували скарги (гетьмани І. Скоропадський, Д. Апостол та ін.).

Першою за хронологією є купча 1654 р. козака Яська Охрімовича. Вона має беззаперечну цінність, оскільки документів часів Національно-визвольної війни українського народу 1648–1658 рр. збереглося дуже мало. Цей козак жив у Ніжині, а продавав свій будинок у Кременчуці. У документі не зовсім зрозуміло пишуть, що цей дім був придбаний ним у Кременчуці «з росказаня господаря нашего, его млст пна гетмана, по розных містах». Виходить, що сам Б. Хмельницький наказував козаку вчинити цю купівлю, але неясно, чому вказується здійснити це «по розных містах». Можливо, з наказу гетьмана Охрімович придбав будинок ще в якомусь місті? І чому взагалі гетьман опікувався майновим станом цього козака? На це поки що немає відповіді. Ця купча дозволяє продовжити каденцію кременчуцького сотника Богдана Лавриненка, оскільки досі вважалося, що він обіймав цю посаду лише в 1652 р.² З документу випливає, що уряд місцевого сотенного писаря посадав Микола Пинчук, ім'я якого у джерелах згадується вперше. Цінність цього факту полягає ще й у тому, що на сьогодні імена кременчуцьких сотенних писарів відомі лише з XVIII ст. Не менш цікавим є документ № 8 – випис 1687 р. з ніжинських городових книг. Тут міститься ухвала щодо стягнення боргу з мешканців Ніжина Дмитра Миколайовича та Костянтина Криштофоровича (на той час уже покійних) на користь стольника

¹ Сіверщина гетьманських часів. Київ, 2019. Т. 1; 2020. Т. 2 (упорядники: Мицик Ю., Тарасенко І.).

² Кривошея В.В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. Ч. 1. С. 252.

Павла Скрабина, який був воєводою московського гарнізону в Ніжині. У цьому документі уточнюються також прізвища й каденції осавулів Ніжинського полку: не Ненада, а Ненада, не Толочко, а Толок, зокрема, каденція останнього тривала не лише в 1688, а й у 1685 р. Також уточнюється каденція писаря Ніжинського полку Йосипа Завадського, яку досі визначали 1682 і 1684–1686 рр., городского отамана Леонтія Марковича, яку визначали 1682–1684 рр. На рік можна продовжити каденцію й ніжинського полкового судді Марка Борсука, початок якої досі визначали 1688 р. До того ж довідуємося, що М. Борсук мав дочку Марію, яка в першому шлюбі була за Кристопоровичем. Урешті мінімум на рік можна продовжити каденцію полкового обозного Матвія Шендоху, яку визначали 1685 і 1694–1695 рр. У купчій 1685 р., яка міститься у виписі з глухівських міських книг (№ 3), названа міська верхівка Глухова. Тут дещо уточнюється каденція отамана Сави Яковлєвича, яку досі завершували груднем 1684 р. Інший суддя (генеральний!) Сава Прокопович написав у 1691 р. лист до крелевецького сотника Івана Маковського, у якому відповідав на послання зі скаргою на якусь Захарчиху, що мала претезії на землі сотника й хотіла частину його селян «в подданство собі ... привернути» (№ 15). Під цією Захарчихою слід розуміти, очевидно, вдову військового товариша, жителя Коропа Захара Голуба (Голубенка), брата генерального бунчужного Костянтина Голуба.

1675 роком датовано універсал чернігівського полковника Василя Дуніна-Борковського (№ 2). Оскільки в Березенській і Столенській сотнях міщани зазнали збитків внаслідок подорожі гетьмана І. Самойловича з Батурина до Чернігова й назад (через Сосницю, Мену й Березну), то полковник наказував частину повинностей покласти на інших мешканців полку. Інший лист В. Дуніна-Борковського (№ 5) є по суті вступом до донесення його племінника – розвідника Яхимовича (Якимовича) до гетьмана І. Самойловича. Із цього листа довідуємося, що Яхимович був сином його брата Григорія, чернігівського віята протягом 60–70-х рр. XVII ст., і був посланий до Варшави, щоб дізнатися про рішення сейму Речі Посполитої 1685 р. До листа прилягає і донесення самого Яхимовича. Слід сказати, що тоді І. Самойлович дуже цікавився зовнішньополітичним курсом Речі Посполитої, оскільки йшли переговори про укладення «Вічного миру», й дуже важливим було переконатися, що остання дійсно налаштована укласти мир із Московською державою, під владою якої перебувала Лівобічна Гетьманщина. Трохи пізніше, у вересні 1685 р., до Сілезії (Шленська) було відправлено купця-агента, глухівського жителя Якова Дем'яновича. Після повернення до Батурина він склав звіт про свою місію (№ 6), доповів усе важливе чуте й бачене про події в Європі, особливо про перебіг війни з Османською імперією, а також привіз тогочасні газети (авізи, «летючі листки», куранти). Відзначимо, що Дем'янович жив у Сілезії чотири тижні й щоденно розмовляв із німцями (знав німецьку мову) звідки брав потрібну інформацію. Традиції розвідки продовжували жити в Гетьманщині й пізніше, про що свідчить «доношение» 1767 р. ніжинського грека Леона графу П. Рум'янцеву (№ 36). У 1706 р. Леон переїхав із Греції до Ніжина, де вивчився «російського язика і часть божественного писания» й став виконувати розвідницькі функції в Османській імперії та Швеції, а в 1710 р. потрапив у шведський полон. Тут він тяжко хворів, а після звільнення жив у Петербурзі. Завдяки клопотанню канцлера Г. Головніна йому дозволили осісти в Ніжині, де він одружився. Хоча він мав заступництво гетьманів І. Скоропадського, Д. Апостола й К. Розумовського³, але фортуна відвернулася від нього. Леон овдовів, дочка тяжко хворіла («рукою и ногою правими не владіет»), у чому він звинувачував недоброзичливців, дуже збіднів... Через це він звертався до П. Рум'янцева – правителя Малоросійської колегії – за допомогою.

Усе ж найбільшу цінність мають листи І. Мазепи або написані до нього універсали полковників. Спершу вкажемо на оборонний універсал 1698 р. м. Березна самого гетьмана, вміщений у додатку № 5. Тут згадують ім'я копіїста – невідомого писаря Березенської сотні Івана Рудановського. Далі йдуть листи, адресовані гетьману. Першим із них є послання охочокомонного полковника І. Новицького 1688 р. (№ 12). У ньому повідомлялося про тривожні вісті щодо можливого нападу ординців на Лівобережжя. Цю відомість І. Новицький послав і в Охтирку. Дуже важливою є інформація, отримана від втікача з кримської неволі: з наказу хана там відбувався перепис невільників, і їх виявилось 107 тис. Якщо в середині XVII ст. кількість українських невільників у Криму визначали як 600 тис. (більш ніж ймовірно, що ця цифра перебільшена), то тепер вона змаліла в 6 разів, що було наслідком ослаблення військового потенціалу Кримського хакства. У листі 1688 р. (№ 14) кийвський полковник К. Солонина теж пересилав відомості про ординців І. Мазепі. Цю кореспонденцію гетьмана доповнюють листи полтавського (Ф. Жученко) та гадяцького (Гаврила Матвієнка) наказних полковників і кошового отамана Григорія Сагайдачного, а

³ Відповідні указ князя О. Шаховського і універсал К. Розумовського зберігаються в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). Ф. І. Спр. 55569 та 55541.

також царська грамота, якою повідомляли про обрання І. Мазепи гетьманом. Ці останні вміщені в додатках. Відомість про дії орди біля р. Коломак переадає листом 1688 р. з Лебедина сумський полковник Андрій Кондратьєв, син засновника Сум (№ 11). Скарга 1719 р. (№ 22) стосується ще догетьманського періоду Мазепи. У ній бахмацький сотник Семен Боровський писав про конфлікт через землю біля Малого Самбора з самбірцями, який тягнувся ще «за ... Самойловича». Тоді мати С. Боровського судилася «з Мазепихою, тогда асаулкою енералною будучою, ... о тую сіножат, же стадом було мазепинским вибито и по наказам правном, Мазепиха на своїх сіножатех взаміну трави косити давала». Не менш цікава «Премеморія» Генеральної військової канцелярії (№ 24), яка була складена в січні 1724 р. і відправлена в Малоросійську колегію. У ній вказувалися маєстності, які були конфісковані в мазепинців і передані І. Скоропадським новим власникам. Останні ж були вірноповіданими царя й серед них бачимо таких одіозних діячів, як Нос, котрий провів московських карателів на Січ і є причетним до її знищення.

Серед документів полковників тут найбільше представлені ті, які були створені чернігівським полковником Я. Лизогубом (№ 9, 10, 13). Усі вони стосувалися матеріальної підтримки містечка Березна, яке зазнало збитків внаслідок «наїздів», тобто пересування військ під час Кримських походів. Вони добре доповнюють опублікований раніше універсал Я. Лизогуба, яким полковник надавав Березній млин⁴. Відзначимо, що в одному з наведених нами універсалів згадують села Тури (Тур'я) й Чепелівка (Чепелів), що розташовані в суч. Сновському р-ні. В іншому згадують села Локнисте, Гусавку й Горицю (суч. Менського р-ну). Стародубський полковий суддя Самійло Іванович (Колничий) за дорученням гетьманіча, стародубського полковника Якова Самойловича, розглядав у 1686 р. конфлікт за землю між громадами сіл Івантенюк і Задубеня Бакланської сотні (нині – у Почепському р-ні Брянської обл.) (№ 7). Документ дає змогу збільшити час каденції Колничого на цій посаді, бо раніше її визначали 1671 і 1679–1694 рр. Мешканці сіл надали універсал Івана Плотника, стародубського полковника в 1664–1665 рр., що проливає світло на долю сіл в часи Руїни та на історичну топоніміку краю. Документи № 15а і 15б – це листи 1688 р. дружини колишнього стародубського полковника (у 1668–1672 і 1673–1676 рр.) Петра Рославця Ганни. Вона клопоталася за свого заарештованого чоловіка й за худобу, яку конфіскував чернігівський полковник Леонтій Полуботок (батько наказного гетьмана), перед переяславським полковником Райцею й полковником московського війська Андрієм Гамонтом. Однак це не допомогло, оскільки донос на нього був написаний самим гетьманом – І. Самойловичем 6.08. (27.07.) 1676 р., у якому Петра Рославця було звинувачено в тому, що «подобно намовивши з неприятельскими сторонами», хотів вчинити замішання в Стародубському полку. Насправді ж П. Рославець був ще більше промосковський, ніж І. Самойлович, але доносу саме останнього було надано в Москві більшої ваги⁵. Закінчуємо документи XVII ст. універсалом 1685 р. (№ 4) чернігівського архієпископа Лазаря Барановича, який тоді був місцєблустителем Київської митрополії. Цей документ називаємо універсалом по-перше тому, що вище духовенство XVII ст. саме так називало їх, а по-друге, за своєю структурою він найбільше подібний до універсалу. Написаний він був за наказом московського патріарха Йоакима, й у ньому українське духовенство закликали взяти участь у Соборі, щоб обрати нового київського митрополита (ним став Гедеон Четвертинський). Цікаво, що сам Лазар Баранович не приїхав на Собор. Таким чином завершуємо цю частину статті й переходимо до іншої, яка стосується документів XVIII ст.

Спочатку вкажемо на два універсали гетьмана І. Скоропадського (№ 16, 17). Першим, за 1708 р., стверджувалися грамоти на маєстності Дем'яна Маковского, надані йому на підставі грамоти Петра I й універсалу І. Мазепи⁶. Другим, виданим у 1711 р., дався дозвіл військовому канцеляристу Івану Ханевському на побудову млина на р. Стрижень (№ 17). З Ханевськими – Явдохою та її сином Іваном – пов'язані ще два документи: заповіт згаданих осіб (№ 19) і реєстр речей (№ 20), у присвоєнні яких звинувачували «Покотилиху» (чи не родичка бахмацького сотника у 1709–1710, 1716–1722 рр. Семена Боровського?). Пізніше, у 1716 р., видано ще один гетьманський універсал (№ 21). Він стверджував права ніжинського цеху музик. Цехмістр Сава Михайлович надав тоді відповідний універсал попередника І. Скоропадського – гетьмана Б. Хмельницького. Це був універсал 1652 р., який дали цехмістру Грицьку Ілляшенку-Макущенку⁷. Ще один універсал видав у 1728 р. гетьман Д. Апостол. Ним підтверджувався оборонний універсал І. Скоропадського, виданий Костянтину Костенецькому (№ 27). Далі йдуть документи старшини нижчого

⁴ Універсали Івана Мазепи (1687–1709). Київ–Львів, 2002. Ч. II. Додатки II. № 122.

⁵ ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 18373.

⁶ Універсали Івана Мазепи (1687–1709)... № 45; Ч. I. № 490.

⁷ Універсали Богдана Хмельницького. Київ, 1998. № 63.

рангу – сотників. Це лист 1722 р. (№ 23) кралеveckього наказного сотника Семена Григоровича до Маковської. За всіма ознаками це була удова кралеveckього сотника Івана Маковського (у чернецтві Іларіона) – Агафія Харитонівна (Жуковська), яка померла до 1729 р.⁸ Про це говорить і скарга 1724 р. Григорія Голуба – внука Захара (№ 25), у якій безпосередньо вказується на конфлікт за землю, якою «покойний пн Іван Маковський завладілі неслухне». Інша скарга 1728 р. (№ 26) була адресована Степаном Бишовченком гетьману Д. Апостолу. Бишовченко скаржився на бунчукового товариша Івана Себестяновича, сина Андрія, писаря полкового прилуцького. Цей Іван хотів насильством обернути скаржника з козаків у свого підданого. Слід сказати, що ця історія зафіксована у великій кількості архіних документів, і лише після їх вивчення можна буде сказати, чим вона завершилася.

Далі йдуть документи, пов'язані з сіверським духовенством, зокрема, що стосуються території Стародубського полку. Першим з них, не рахуючи універсалу Лазаря Барановича, є договір 1711 р. між священником і громадою щодо цін на церковні треби (№ 18). Громада складалася з жителів сіл Кустичі й Чорнижовці Стародубського полку. Перш за все, це укази й листи чернігівського й новгород-сіверського архієпископа (у 1735–1738 рр.) Іларіона Рогалевського, які були адресовані стародубському протопопу Григорію Подлузькому (про нього, на жаль, немає ніяких даних) і стосувалися тих само сіл. Колишній писар Стародубського полку Григорій Скорупа збудував своїм коштом приділ при Свято-Микільському храмі на честь св. Кузьми й Дем'яна та Миколи-угодника в с. Кустичах, і архієпископ благословляв його освячення (№ 28). Наступним указом 1737 р. (№ 29) він благословляв перехід громади села Покословля в парафію с. Кустичі (як ближчого територіально, ніж с. Яцковичі (суч. Стародубського р-ну), до парафії якого вони належали). Наступного дня архієпископ написав листа до Г. Скорупи (№ 30), у якому дякував йому за надіслану олію і сповіщав, що отримав послання про покослівську парафію через ігумена Каменського монастиря Іраклія Комаровського (майбутнього чернігівського архієпископа), надіслання свого указу, в якому він повідомляв про отримання від Г. Скорупи вищезгаданого послання з Сосниці 13 березня й видання архієпископом відповідного указу («універсалу»). У 1741 р. новий чернігівський митрополит Антоній Черновський видав указ стародубському протопопу Григорію Подлузькому, яким відміняв указ щодо сіл Яцкович і Покославля чернігівського архієпископа Никодима Сребницького (архієпископ у 1738–1740 рр.), а підтверджував указ Іларіона Рогалевського (№ 32).

У 1743 р. до Г. Скорупи звернувся листом новий чернігівський і новгород-сіверський архієпископ Амвросій Дубневич (№ 33). У посланні йшлося про той же перехід с. Покословля і про передавання трирічної платні священнику села Яцковичі Василю Лосицькому. У листі 1769 р. (№ 36) чернігівського і новгород-сіверського архієпископа (у 1761–1770 рр.) Кирила Ляцєвицького до обозного Стародубського полку Павла Скорупи йшлося про призначення на парафію в Кустині священника Іоанна Шарипи, який вийшов «з заграниць», тобто з Речі Посполитої, вірогідно – з Правобережної України. Представлена в статті й інша документація духовенства, а саме листи щодо тих же сіл Стародубського полку. Насамперед у них мова йшла про дошку на престол храму в с. Кустичах, яку виготовили коштом роду Сулим. Тут згадується одна досить загадкова справа, оскільки наводяться листи новгород-сіверського єпископа Іларіона і адресовані йому (№ 38, 39, 40). Однак у цей час (1781 р.) чернігівським і новгород-сіверським архієпископом був Феофіл Ігнатович (1770–1781 рр.), а ім'я Іларіон носив у XVIII ст. лише Рогалевський, правління якого єпархіїю припадає на 1735–1738 рр. Хоча листи збереглися в копіях, однак не може бути, щоб копіст помилився на 50 років у датуванні, оскільки згадувана покійна дружина генерал-майора Якіма Сулими – Марія Павлівна (урождена Скорупа) померла 23 (12).04.1783 р. і була похована в с. Кустичах. А о. Христофор Сулима потім став архимандритом Гамаліївського монастиря, пізніше єпископом. Помер він у 1813 р., обіймаючи посаду харківського єпископа. Можливо, помилково написано ім'я єпископа Іларіона? Поки що на це питання немає відповіді. Ще в документах 1781 р. (№ 31, 42), викликаних скаргою згадуваної Марії Сулими й кустинського священника Павла, йшлося про незаконне втручання в чужу парафію священників села Осколкова, батька й сина Шапулинських. У двох останніх документах (№ 44, 45) йшлося про взаємний перехід до парафій у Кустичах та Рюхові в 1798 р. священників Павла Чернявського й Василя Ждановського. Із відповідним клопотанням звертався до архієпископа чернігівського й новгород-сіверського Віктора Садковського (правив єпархіїю протягом 1796–1803 рр.) Андрій Миклашевський і отримав позитивну резолюцію. Деталі переїзду парафій пояснювали в ордері стародубського благочинного протоієрея Василя Вуяхевича священнику Павлу Чернявському. Вірогідно такий же ордер отримав і о. Василь Ждановський. Зазначимо, що Миклашевський –

⁸ Модзалевський В. Малоросійський родословник. Київ, 1912. Т. 3. С. 291–292.

це очевидно Андрій Павлович (1758 – після 1803 р.), який був на схилі віку підкоморієм Стародубського повіту. Хоча, що менш вірогідно, ним був Андрій Михайлович (1757–1819).

Дуже цікавою є справа № 35, у якій містяться документи про виготовлення в 1764–1765 рр. клейнодів Чернігівського полку («литавр» (барабана), прапора тощо). Подаємо найважливіші документи і резолюції до них. Тут стають відомими імена виконавців замовлення полкової канцелярії, розцінки за працю й видатки на матеріал. Згадується ім'я городового отамана Лопатіна. Це насправді Петро Лопата, каденція якого досі обмежувалася 1759–1761 рр. Між тим, вказаний документ дозволяє її продовжити як мінімум до 1766 р., а можливо й до 1768 р., коли отаманувати став Михайло Доморка. У цій справі кожній сторінці присвоєно власний номер, тому ми подаємо її як цілісну справу, але вказуємо архівну легенду кожного аркуша.

Представлені в цій статті й три купчі другої половини XVIII ст. відповідно 1760 (№ 34), 1777 (№ 37) і 1787 рр. (№ 43). У перших двох мова йшла про продаж греблі та гаю Іваном і Горпиною Сидоренками з с. Гурбинці (село суч. Прилуцького р-ну), у другій – про продаж городу козаком Григорієм Шуликом з с. Литовська Стародубського повіту Новгород-Сіверського намісництва.

Насамкінець зазначимо, що тексти документів подаємо за правилами, укладеними Я. Дзирюю⁹, про які ми писали в попередніх частинах статті. Автографи в документах підкреслені нами, а слова, які не вдалося прочитати – знаком (...)*. Квадратними дужками позначені пропуски в тексті через якісь дефекти (обірвана частина тексту тощо) або відновлені по смислу слова. Датування, подане кириличними літерами, переводимо арабськими цифрами. Сподіваємось, ці джерела будуть цікавими й краєзнавцям, оскільки проливають додаткове світло на історію населених пунктів Сіверщини, на соціально-економічну, церковну й культурну історію краю.

* * *

№ 1

1654, лютого 29 (19). – Кременчук. – Купча.

«Я, Яско Охримович, козак Войска Запорозького обывател живший, маючи дом мой властный и за копу мою куплений в месте Кременчуку под час заверух з росказаня господаря нашего его млст пна гетмана по розных (!) містах (!). Прето я з малжонкою моею, отримавши тот дом од [И]вана Безпятого, а часу теперешнего я повернувшись ку домовы своему до Ніжина, а тот дом продадем пану Юрю Мойсеенку у Кременчуку в моц и посесию пуцаю и в спокойное держане вічними часы, за которою шлюбую, же ни от кого пан Юрей Мойсеенко ни од кого (!), жадного затруднения міты не мает, я сам и малжонка моя повинна в том отповедат потребууючому в той предаже, а пна Юря Мойсеенка во всем очищат и от всего ослобожат. Где бы хто важился турбацію чинит пану Юрю и для уверения и при написаню того листа зезнаного был пан Левко Зулда, пан Иван Цівьченко, Мартин Шорапаненко, козаки кременчуцкие, и пана Богдана Лавриненка, сотника, и пна Ивана Дяченка просили о приложене печаты звыклой товариства и писара о подпис руки. Що на прозбу мою учинит рачили.

В Кременчуку року 1654-го мца февраля 19 дня.

Миколай Пинчук, писар кременчуцкий, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 20545. Оригінал завіреним підписом писаря і печаткою. Запис: «Зезнане дому вечистого продажы от пна Яска з Ніжина Юрю Мойсеенку вічне»).

№ 2

1675, лютого 13 (3). – Чернігів. – Універсал чернігівського полковника Василя Борковського.

«Василий Борковский, полковник Войска его црского пресвітлого величества Запорозкого черніговский.

Вам, всім войтум сілким, до міста Березного належним, а особливе вуйтови стулненскому зо всіми посполитими людьми в помененной сотні Стулнинской жиючими, доброго здоровья справши, до відомости доношу:

Под час бытности сеей велможного его млсти пна гетмана, добродія великого, в Чернигови и простуючого дорогу през ваши Березное, Мену и Сосницу з Батурина до Чернігова и назад тим же трактом в Батурин, войти міские на приняте так самого велможного его млсти пана гетмана, яко теж и інших началних людей, вшелякими лотаминами видаючи, много втратилися. Теди (...) * такову втрату их взираючи, счоби одни мещане сами на так великом видатку одни не шкодовали, заславше вас сим моим писанем, сурово приказуем абисте не пречачи ни в чом вуйтови березинскому и помочними будучи, належное, що на которого вуйта принадлежати будет, видал конечне. И повторе вам о том пилно и пилно приказавши, полецаю Гду Бгу.

З Чернигова февраля 3 д. року 1675.

⁹ Літопис Самовидця. Київ, 1971. С. 39–42.

В подлинном тако:

Вам зичливий приятель звышменованный полковник, рукою».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55513. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати» і зроблено запис: «З подлинним сводил писар сотенний безрезинский Иван Рудановский»).

№ 3

1685, березня 10 (лютого 29 (?)). – Випис з міських книг, який містить в собі купчу.

«Выпись с книг міських глуховских літа от нароженя Божого 1685 місяца февраля 29 (!) дня.

На уряді нашом міском перед нами, Василием Федоровичем, сотником Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого глуховским, Савою Яковлевичом, атаманом городовым, Алексіем Михайловичом Туранским, писарем, Герасимом Тимофіевичом, войтом, Демяном Ивановичем и Яремою Михайловичем, бурмистрами, и многих зацных, так з товариства войскового, яко и мецан при нижевыраженной продаже и купли немало людей было персоналітеж (!) постановившися перед нами урожоная Орина Емельяновна, по мужу прозиваемая Малашиха, козачка и обывателка глуховская, сознавала нам явно, ясно и добровольне в таковыя слова, иж, мовит, продала греблю, през власную працю нашу уфундованную, лежачую на реці Уску и млын построенный, к тому ж млину и займище внизу, гуту зо всіми належитостями, сіножати и всі угодия, якие небожчик муж мой уживал и владіл, то так и спрдала им, славетне урожоному его милости Михаилу Миклашевскому, асаулі Войска царского пресвітлого величества Запорозкого енералному, за сумму певную личбы полской монеты доброй золотых пятьсот. Которую то сумму всю сполна руками моими отобравши, в моц, в посессию и вичное владіние всі тые вышщрененные угодиа самому ему, пану Миклашевскому, малжонце и потомком их вручаю, же аж як хотя волно тими добрами на свой пожиток оборочати, диспозовать теперь и на потомные часы. А я юж, вышщречения Орина Малашиха, потомкове мои, приятели близкие и далекие и ніхто инший, в тот проданный от мене млын, в займище, в гуту, сіножати и во всякие угодиа не повинен жадною мірою интересоватись и наименшее быти перешкодою, вичисте права своего вырекаюся под обвленим варунком правным тисячу золотых. Которая то продажа и купля вчинилася при звышписанных урядовых особах, при которых и сей вікуистый запис, яко сторони втребующой его милости пану Миклашевскому актикован до книг міських глуховских. З которых кстрактом вынятый и поданный при звыклой печати урядовой з подписом руки писарской.

Діялося в Глухові року и дня звышписанного.

Алексій Михайлович Туранский, писар сотни Глуховской, рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518-13635. Арк. 1–2. Копія кінця ХІХ ст. Запис: «196-го генваря в 16 день»).

№ 4

1685, червня 25 (15). – Чернігів. – Універсал чернігівського архієпископа Лазаря Барановича.

«Лазар Баранович, милостию Божиею православный архієпископ Черніговский, Новгородский и всего Сівера, блюститель кафедры метрополий Киевской.

Ясне в Богу превелебным отцем архимандритом, превелебным в Богу господином отцем игуменом, пречестным отцем протопопом и всему духовному чину, так до катедры метрополий Киевской, яко и до нашей Черніговской архієпископии, належачем Церкви святой восточной и нашего смирения возлюбленным сыном, благословение наше архієрейское при залеченю всегдаших молитов препославши, ознаймуем, иж православные монархи наши, их царское пресвітлое величество, маючи государское свое попечение о посполитом добру державы своея Малой той (?) Росии, з высокого своего монаршого маестату, а за поважным советом и архієписким благословением святішого Иоакима, патриархи московского и всея Росии, выдали свои государские указы, абы для совершеннішого діла всяких духовных в Малой Росии исправление метрополита на славном здавна престолі киевском был посаженный; яковому указу их царского пресвітлого величества и особливе потреб Церкви малороссийской, през час немалый без такового своего пастыра вдовствуючой, чинячи досить, за знесеньем ся с велможным его милости паном гетманом Войск их царского пресвітлого величества Запорозским, посылаем во всю нашу малороссийскую епархию тые універсалы, пастырско жадаючи и приказуючы, абы каждый з началніших духовных персон, яко до Киевской метрополий, так и до нашей архієрейской, належачых катедры, скоро за освідченем тых універсалов до Киева на святых апостол Петра и Павла день, якою помощию Божиею елекция на метрополиту зачатися міється, поспішати хотячи прислугу тую, Церкви Божией и отчизні малороссийской учиненную, архієрейским нашим и пастырским благословением завдячати облікуем.

Писан под час бытности нашей в Ушні июня 15 дня року 1685.

Рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518-13635. Арк. 29–30. Копія кінця ХІХ ст. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано: «місто печати». Запис на звороті «193-го июля 2 день прислал их Сівска околничей Леонтей Романовим»).

№ 5

1685, червня 27 (17). – Чернігів. – Лист чернігівського полковника Василя Борковського до гетьмана Івана Самойловича і донесення його племінника про розвідувальну місію в Речі Посполитій.

«Ясневелможный милостивый пане гетмане, мой велце милостивый пане и добродію!

Посыланый от мене з умыслу за відомом и росказанем велможности вашей в Полские краи, небожчика бувшого тутейшого войта сина... Якимович, замешкавши там немало для продолженя сейму, и хоч на малый час будши з братанком моим у Варшаві под час сейму, повернув тепер. Которого ораз до велможности ваше посылаю, абы тим обширній оповід устне и подобну о всем, чого бы відом был, роспитан, а щоколевк и на карті выписал братанок мой власною рукою, тут ж до вычитаня велможности вашей отсылаю; и що наменае, абы для далших відомостей и далшом тамошном повожено и до яких skutkow замысли их лядские будут привожены як всі на одно мієтся скупятся войска, хоч сего ж знову присылати Якимовича. То высокої увазі и волі велможности ваше подаючи, себе затим милостивой рейментарской полекаю ласці.

3 Чернігова 17 июня 1685.

Велможности вашей, мо его велце милостивого пана и добродія, счирозычливый и унижоный слуга Василий Борковский, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозького черніговский».

(донесення племінника Борковського)

«Ze tak długo p. Jachimowicz bawił się tu w tych krajach dla tego, iż sejm pro dzie[ń] 2 da junij dopiero się skonczył, na którym to stało: naprzód uchwaliła R. Posp. auktyś wojska tak, jako pod czas cho-ciński, którym powiaty płacić powinni po wojewodztwach na wojnę z turczyнем. Na którą wojnę taka jest ordynacya: papierz z Rzymu przysłał siedm kroc sto tysięcy na leguminy dla piechot, jakoż i na zakupiono za te pieniondze. K. j. m. sam rezydować będzie we Lwowie z piechoty i usaryo, a pancyrne chorągwie tak tedy ordynowane dla zaszczytu ordy stać będą, jako to pod comendą pana Łazyńskiego chorążego, 40 za Lachowcami pod comendą pana Dunina pod Tarnopolem, pod comendą pana Dymidskiego pod Uści-em. Wezyr sam z wszystkimi potęgami poszedł ku cesarziowi naszemu, a ku nam wyprawiono seraskira, który już stanął na Bukowinie, jednak z małą potęgą tak turków, jako i ordy, który ma takowy [...], aby w Pokuciu wszystkie fortecie porujnomił (?). Dla tego się jeszcze zatrzymał, że czeka na posilki większe. Tam że przyszła wiadomość na ostru sejmie, iż turków 18 tysięcy prowadziło pieniądze i leguminy do Budy, których książę laterański napadszy z wojskiem, ubezpieczonych zniósł całe i to wszystko zabrał. Ten seraskier, który do nas idzie, tak wszystkie języki powiadają, że chce koniecznie, aby mug[!] pogodzić k. p. nasze-zo z p. cesarziem tureckim, którzy się postowie ci byli: cesarza chreścińskiego, od papierza, wenecki, iszpański, kurlandzkich dwóch, którzy się pozabijali na pojedynku. Constytucyja taka stanęła: k(rólo)ni. j. mci nie pozwolono samemu na wojnę chodzić za granice, na co barzo utyskował, wojska żeby już nigdy nie byli w Polsce i ciangnieniami żeby nie chodzili i noclegów żeby nie mieli po dobrach szlacheckich; troje pogłównego in kwantum by turczyn począł grasować w Pokuciu, tedy wszystkie wojska mieli (?) się ściągac pod Szczyrzec (?) i tam za Dnistr iść. Atoli pziecie udają zapewne, że ten seraskier z tym idzie, ażeby pakta zawar[!], a to ten Szajtan Ibraim pasza, co był pod Zurawnem. Wojska nasze na zime mają stać na dawnych miejscach, jako stawali, jeżeli się nie odmieni, bo to nie wszystkie ewangelia, choć co i na sejmie postanowio, czasem to odmienia. U nas tu na Wołyniu już te trzy razy jako ordy brała. O strone wojsk na morzu, te są wielkie, to jest pewna przeciwko turczynowi i potężnie mu dokuczają. Pana podskarbiego przeszlego sądzono, kazano mu, aby siedm kroc sto tysięcy oddał R.Ptej. A ów siedzi u króla francuskiego i nie dba o to, bo ma dobrego protektora. Książąt dwóch poszło gwałtem od króla francuskiego do cesarza chreścińskiego, brat k. j. francuski, o co się k. francuski bardzo gniewał. Racz tedy w.m. dobrodziej przysłać do nas, jako się wojska ściągają, co się będzie działo, jeżeli zechcą do traktatów to są mowy różnie o strone tego, co Moskwa odebrał teraz niedawno. Pan Jachimowicz i ustnie opowie w. m. dobrodziejowi[!] co słyszał, bo i na sejmie skrycie wszystko czynio i constytucy nie masz nic, tylko potoczne rzeczy, wszak się przy-patrzył i sam pan Jachimowicz, co się dzieje. To jest pewno, że trzeba od w. m. dobrodzieja mego, aby był teraz jak seraskier się zbliży».

Переклад.

«Так довго п. Якимович затримався тут в цих краях тому, що сейм закінчився лише 2 числа червня. На ньому було ухвалено: насамперед ухвалила Річ Посполита збільшення війська так, як під хотинський час (*ідеться про Хотинську війну 1673 р. – Ю.М., І.Т.*), повіти мають платити по воеводствах на війну з турком. На цю війну є така ординація: папа з Риму прислав сімсот тисяч на лагоминки для піхоти, які й закупили за ці гроші. К. й. м. сам буде резидувати з піхотою і гусарами у Львові, а панцирні хоругви, призначені для захисту від орди, мають так стати: під командою пана хорунжого Лазинського за Ляхівцями, під командою пана Дуніна під Тернополем, під командою пана Димидського під Устям. Сам візир з усіма потугами пішов до нашого цісаря, а до нас відправили сераскера, який вже став у Буковині, однак з великою потугою як турків, так і орди, котрий має такий [наказ?..], аби у Покутті всі фортеці поруйнував. А затримався він тому, що чекає на більші підкріплення. Там же прийшла відомість в розпал сейму, що 18 тисяч турків везло гроші і лагоминки до Буди. Але латеранський князь з військом зенацька напавши, розгромив їх і все це забрав. Цей сераскер, який йде до нас, як кажуть всі «язики», неодмінно прагне помирити короля нашого пана [з] паном турецьким султаном. На сеймі були такі послі: християнського цісаря, папи, венеціанський, іспанський, два курляндських, котрі повбивали себе на поединку. Ухвалили таку конституцію: королю його моєсті не дозволили особисто виходити на війну за кордон, чого дуже жалів; щоб війська ніколи вже не були в Польщі, переходами не ходили і щоб не мали нічлігів в шляхетських добрах; троє поголівціни якби турок почав грасувати в Покутті, тоді всі війська мали збиратися під Ширець (?) і йти за Дністер. Все ж подають як достовірне, що цей сераскер йде з тим, щоб укласти договір, а це той Шайтан Ібрагім-паша, що був під Журавном. Наші війська на зиму мають стати на давніх місцях, як і ставали, якщо не переміняться, бо це не евангеліє, хоч на сеймі ухвалили, часом це відмінють. У нас тут на Волині вже тричі орда брала [ясир]. Щодо військ на морі, то вони великі і певно, що проти турка, й потужно йому докучають. Колишнього пана підскарбія засуджено, нака-

зано йому, щоб сімсот тисяч віддав Речі Посполитій. А він сидить у французького короля і не дбає про це, бо має доброго протектора. Два князі раптово втекли від французького короля до християнського цесаря, брат французького к. й. [м.], через що французький король дуже гнівався. Тоді зволь в. м. добродій швидше прислати до нас, як зберуться війська: що буде, якщо схочуть укласти договір, є різні розмови щодо того, що Москва недавно одібрала. Пан Яхимович усно розповість в. м. добродієві те, що чув, бо на сеймі все потайки чинять і зовсім нема цього в конституції, тільки поточні справи. Однак придивився і сам пан Яхимович, що діється. То є певне, що треба від в. м. мого добродія, аби був тепер, коли наблизиться сераскер».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 31–32. Копія кінця XIX ст. Пізніший запис: «Малороссийская: «Подано в Сосниці юня 18 д.», и Русская: «193 г. июля в 2 де[нь] прислал из Севска околничей Леонтий Романович»).

№ 6

1685, після жовтня 7 (вересня 27). – Батурин. – Відомості глухівського жителя Якова Дем'яновича про події в Речі Посполитій та Німеччині.

«Донесенье

реляция Якова Демьяновича, обывателя глуховского, который з умыслу по указу ясневелможного его милости пана гетмана послан был в немецкие краи, меновите Шлионск, для засягнення відомостей, як война турецкая з цесарем христанским отправуючаяся, скончится и иншого тамошного повоженя, з Батурина выехал в числах 27 сентябрю року 1685.

Который міл свой тракт полскими краями на Чернобили, на Заславле, на Остров, на Дубно, на Замосце, на Вислицу и иншие города аж до Шлионска.

Там в самом Шлионску мешкал чтири недели, где так з щоденной устной з немцами розмовы, яко и приходячих уставичне до того мыста курантов, такие засяг відомости.

Над войсками всіми цесарскими, которого якобы міло быти шестдесят тысячей, были тые особы найвышшими енералами: ксионже лиотарунский, ксионже баварский и ксионже линебургский.

Тые енералы з войсками своими рушивши з-под Відня прошлого літа, пошли просто под Новые Замки, в котором то городі было президиум турецкое. И оный облегли, мощно дубували и килконадцет штурмов в добуваню оной фортецы з ущербом своих людей стратили. Почувши теды о том облеженю сераскер-паша, который неподалече от того містца з килкодесятма тысячами войска турецкого заставал, рушил просто туда к Новым Замкам.

Німцы зась, взявши певную відомостю о его к собі поході и не чекаючи войск турецких до себе под Новые Замки приходу, ксионже лиотарунский в сороку тысячей войска просто рушил против сераскер-паша, а двадцет тысячей под фортецею заставали. Поткалися теды з собою обоє войска, турецкое и немецкое, под містом Кграном и мощную учинили битву. В которой через цілий день триваючи, турецкое войско пляцу уступило и мусило тыл подати, а то для того, иж войско цесарское піхот и армат много з собою міло.

Турецкое зась войско, не міючи на отпор так великому огневи взаемне піхот янчарских, мусило от того містца, битва точилася, о килко миль назад уступити, утративши килко штук армат неболших. А кгда тая битва отправовалася там под Новыми Замками, зостаючие над войсками німецкими енералы штурмы мощные до города учинили и добывали оной фортецы, всю зруйновали и людеи выстанили.

Завзявши теды сераскер-паша певную через языков відомостю, иж город оный вже пропал, пошел ночью навтеки, попаливши за собою всі на переправах мосты. Ксионже зась лиотарунский з другими енералами всі околичные містечка и села, около того города Новых Замков будучие, огнем и мечем сплюндровавши, повернул в венгерскую землю, где Текель пановал, През которую з войсками своими тягнуци, одны міста через штурмы подоставал, а другие и сами поподавалися. Имено город Прешу, Кошицы, Токай и тые людми своими осадивши, назад ку домови з войсками пошел.

Войска жадные лядские сего року цесарови христанскому на войні не помагали, бо их цесарь христанский и сам не потребовал: першая для их зброден великих, иж ходячи на помочь, болшие в его панстві чинять руины; другая, же в военном ділі всю на себе оборочают славу, яко показалося з Віденской викторией, кгда король полский всю собі приписал отвагу, всему світу тое оголосивши, иж его щецгульным розумом и отвагою тое щасливе военное отправилося діло, называючи себе обонрителем всего христанства.

О венетах повідает, же также сего літа, маючи на морі з турками войну, многие фортецы от турков побралаи в королевевствы Морейском.

З таких теды викторий, которых нигде болш не было, так німцы, яко и ляхи, чинячи по городях триумфы, всюду в своем панстві з армат стреляли.

А поворочаючи назад сюда из Шлионска, помененный Яков тьи відомости завзял в Полще. Иж гетман коронный короля не хочет слухати, до чего и инших многих сенаторов мает собі прихилных, же королеви неприязными зостают. Войско лядское коронное мыслит о звязку для того, же через тые килка літ по всі экспедиции з турчином военные, так от челяди, яко и от коней отпало не без великого ущербу и самих себе.

О королю полском повідает, иж сего літа особу одну з близких своих людей посылал до Франции, будто стараючися о тое, жебы сына своего старшого з покровною якоюсь короля французского в стан малженский могл злучити, хотячи през тое сватство в подуфалою з королем французским упеститися приязнь, а потом чогось скритого и хитрого доказоватись.

Тот же Яков, едучи през Вольнь и Полесье, где недобойки того гултайства, которіе именем козацким называюся, міют свою станцию, чул не только от старшины, але и от меншого товариства,

же гетман коронный Яблоновский, при пожежгнанию и подякованно за их вірную службу, эпохочаючи (!) их и до далшой военной працы, то есть на пришьлый рок, в котором, мовил, же мает быти потужнійшая турецкая война нежли сего літа была (называючи тилко сою игрищем), кгдаж, мовит, маем певные перестороги, иж сам цесарь турецкий на пришлое літо до нас в гости зо всіми своими поганскими потугами готуется.

Освідчил им всім тоє, иж донское войско послов своих з писмами своими до короля прислало, з тым декларуючися, иж на пришлое літо допомагати им войны турецкой посполу з калмыками прибути мают, а для ліпшой віры и самых послов донских оным там же презентовал.

Также и о Реши Німецкой повідал, же з великим приготовлением на пришьлый рок на турецкую войну прибираются. Кгдаж и сам он своими очима бачил, же безпрестанно нового жолніра затягают и великую плату дают».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 35. Копія кінця ХІХ ст.).

№ 7

1686, вересня 23 (13). – Стародуб (?). Судове рішення стародубського полкового судді Самійла Івановича Колничого.

«Року 1686 мсця септєврия 13 числа.

За злеценем мні велможного его млсти пна Якова Івановича, гетманича, полковника Войска его црського пресвітлаго влчства Запорозкого стародубовского, пна и добродія моего, при поданной его пнської млсти от жителей села Иваненок и села Задубеня супліки справы о свої власній грунтя, неслушним способом от жителей села Жукова завладіние, ставши очевисто передо мною, Самойлом Івановичом, судиею полковим стародубовским, тиеж села Ивантионок и Задубеня жителі покладали копию з ориґуналу декрету собі от небожчика Івана Плотника, бывшего полковника стародубовского, на оние грунтя виданого, списаную. З которой копії вчиталем, же старинци два з села Котлякова: один Сергій Іванович, а другий Прокоп Іванович от тогож небожчика Івана Плотника, полковника стародубовского, бывшего уряду висланными Яном Віцким, товаришем войсковим, Ол[е]ксієм Максимовичом, мешцианом стародубовским, границу селу Ивантионкам и селу Задубеню от села Жукова старими знаками признали и отвели, почавши от реки Ивантионской, Бойни называемой, в лісок Уколок, а з ліска Уколка у Синії лози, а з Синіх лоз у Крутий лог, а с Крутого логу у реку Дубну упали и там конец оной границі тие ж менение старинци положили и учинили. Мы, суд, по виразном велможного его млс. пана полковника стародубовского розказаню, оние грунтя при селу Ивантионках и при селу Задубеню поддх виш мененых старинцов признатя, цалке и ненарушне заховуем и їм тие грунтя з таким варунком приворочаем: если бы от сего часу жителі села Жукова сміли и важилися, жителей села Ивантионок и села Задубеня оние грунтя до якого колвек суду и права потягати и позивати, неотпустне мают до шкагули войсковой вини тысячу золотих заплатити. Що для ліпшой моци и твердости потребующей стороны, то ест селу Ивантионкам и селу Задубеню, сее мое писане при печати з подписом руки моеї даю.

Писан в Стародубі року, мсця и дня виш писанного. По написаню сеей справы позволяем селу Ивантионках и селу Задубеню сее старое ограничение тими ж старими знаками при людях посторонних поновиты.

Самойло Іванович, судя полку Стародубовского».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 18403. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано «місто печати полковъника гетьманская»).

№ 8

1687, листопада 8 (жовтня 29). – Випис з ніжинських городових книг.

«Выпис с книг міських ратуша ніженского права майдебургского.

Року тысяча шестсот осмьдесят сегомо місяця октоврия двадцят девятого дня.

По монаршой их царского пресвітлого величества грамоті, а за поважным ясневелможного его мл. пана Иоанна Мазепы, гетмана Войск их же цар. пресвітлого величества Запорозких, листовным указом, перед нами: Стефаном Петровичом Забілюю, полковником ніжинским, Войск их же царского величества Запорозких, Иоаном Быховцем, от ясневелможного боку рейментарского зосланным, Матвием Шендюхом, обозным, Аввакумом Тарасовичом [Ненадою], Гаврилом Толоком, асаулами полковими, Феодором Григориевичом, Иоанном Кониским, Коңдратом Івановичом, Михайлом Максимовичом, бурмистрами маистрату ніжинского, и иншими райцами, лавниками. на справах міських засіданочими, приточилася справа их царского пресвітлого величества столника его мл. Павла Михайловича Скрабина, которая справа взяла свой початок так: в року тысяча шестсот осмьдесятю его мл. Павел Михайлович, будучи воеводою в замку ніжинском, дал позыочным способом з казны государственной Димитрию Николаевичу, жителю ніжинскому, триста рублей чехами, а Костантиу Криштофорову, да Криштофору и Пантелію Дмитровым, также з государственной казны позичил триста и осмьдесят рублей и Михайло Маляр того ж часу в царскую казну пять рублей зостал винен. За которые долги по монаршом повелінии при особах урядовых, именно при п. Есифу Завацкому, писареві полковому, Леонтию Марковичу на тот час бывшому атаманови городовому, Радиону Верхолабу, товаришу войсковому, так теж при п. Феодору Григориевичу и при п. Иоанну Конискому, бурмистрах, в року близко прошлом 1686 оных должников всі добра лежачие им рухомые, яким колвек именоване назывные, так в місті Ніжині, яки в фольварках, в селах и де колвек знайдучиися, зрестровано и ощацовано, по котором шацунку аж до сего часу все иміние мененных должников в арешті зоставало. Теперешнего зас часу его мл. Павел Михайлович Скрабин презентовал нам мененных должников облигги, ускаржался на них и просил з них от нас справедливости. Позваные теды должники, так до облиггов своих, яки и до долгов в них описаных устне, явне и доброволне призналися.

Прето мы, суд ныншній, монаршой их царского величества грамоті повинное отдаючи послушание и ясневелможной его мл. гетманскому повинуючися указу, Дмитрия Николаевича и Костантия Криштофорова, а вмісто Криштофора и Пантілія, небожчиков, рожоных небожчиковских Зофіру сестру и Костантия брата, так конечным прикрилисмо декретом, иж поки должной сумы его мл. Павлу Михайловичу не отдадут, пото волньмы не могут быти з взыеня. По таковом наказаном нашом Дмитрий Николаевич его мл. Павлу Михайловичу дал готовых грошей двісті рублей, а о третее сто рублей упросил собі фришту. И Малярка Михайлиха ввесь дом свой за небожчика мужа своего отдала и намні его мл. Павлу Михайловичу не зостала винна. Костантий зас Криштофоров и Зофира малжонки, и Костантий Дмитрович, брат Зофирин, не міючи готовою сумою за себе и за Криштофора и Пантелия, небожчиков, заплатити, иміние свое за долг шауцонком его мл. Павлу Михайловичу вичне сознали и вручили. Которое их иміние так специфицируется: двор свой власный з трома світлицами и з трома пекарнями шауцонком за двісті двадцят и два рублі попустили, огороды два, еден з[а] Киевскою баштою, а другий за новым містом фолварок в Малой Кошеловці з нивами, з сіножатми и з товаром рогатым, за сорок и сім рублей, а бровар за Киевскою баштою за сто рублей, которого иміния шауцонк чинит сумою триста шістьдесят и девять рублей. Що все менованне должники во вичную посессию подавши его мл. Павлу Михайловичу, еще его мл. зостали винны одинадцят рублеей до ласкавого термину. До вышмененного шауцонку были зосланые з замку Ніжинского пятидесятники: Гаврило Петрович, Саливон Марков и Кузма Моисіев, был и десятник Семен Логвинов. В том выплачено долгу, в сумі имінием през шауцонк отданой, а не сверх ей, пан Марко Борсук, судя полку Ніжинского, попустил пляц свой власный под будинком небожчика Криштофора, зятя своего, лежачий, которому ціна стошістьдесят золотых, а сее он учинил респектом ласкавым дочки своей Марии, по першом мужу Криштофоровой, а тепер Горкгиевой, чого может пан Борсук часу своего правом доходити на Костантину.

Которая то справа, як ся перед нами точила и як ся скончила, так мы, уряд вышменованный, до книг міских ратуша Ніжинского записат казалисмо и есть записана, с которых книг сей выпис при печатех наших его мл. Павлу Михайловичу Скрабину выдан ест часу вышменованного.

Звышменованный полковник ніжинский рука власная.

Ясневелможного его мл. пана гетмана высланий Иван Быховец, рука».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 175–177. Копія кінца ХІХ ст.).

№ 9

1687, листопада 12 (2). – Чернігів. – Універсал чернігівського полковника Якова Лизогуба.

«Яков Лизогуб, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого черніговский.

Войтови столинскому локниственскому с посполитыми людми тяглими спривши доброго здоровья, до відомости доношу:

Дано мні відати от войта и от міщан березинских о том, же ви для подвод емских и для емщиков на одєжу, на страву, на роковую плату з своїх сел помощи ведлуг поррахунку не отдаете. За котрым непослушенством великое знищение обивателем березинским уростаєт. Забігаючи тому, жеби впредь лучший порядок межи вами, войтами, бил захован, сей універсал войтови березинскому далем, жалуючи и приказуючи под каранем срогим, абисте за оказанем сего моего універсалу на емщиков, на одєжу, на страву, на коня, на харч конскую ведлуг поррахунку, чого войт березинский учинет за так розную правді и на теперешний рок потребоват, жеби без всякого спору давали. А ежели бисте еще над тоє писание мое березинскому войтови на расход више описаний помочными се не найдовали, такового за поданем знати яко спротивного волі моеї сурово карати обіцую.

Дан в Чернігове д. 2 ноєврия року 1687.

Особливе теж сторожа, которая в дому моем найдется, жеби и тим плата ведлуг поррахунку з вас во всім виходила конечно.

На подлінном розпись тако:

Звиш менованный полковник черніговский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55516. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати полковой» і зроблено запис: «З подлинним сводил писар сотенний березинский Иван Рудановский»).

№ 10

1687, листопада 12 (2). – Чернігів. – Універсал чернігівського полковника Якова Лизогуба.

«Яков Лизогуб, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого черніговский.

Вам, войтам села Гусавки и села Гориці зо всіми тамошними жителми вашими доброго здоровья узичивши, жадаєм, абисте яко по давному до міста належачую повинность и послушенство отдавали, так и тепер без жадной отмови и сперехи щоколвек потребно до тяглости будет, пну войтови березинскому не будучи жадною мірою противним, таковою ж, яко и прежде, до міста тягло (!) належачую повинность отдавали, відаючи певне не не под. чиєно протекцією зостаєт, тилко под міскою. А ежели би з вас войтов яко бил спротивним, таковий и турми черніговской навідаєт и караня нашего не уйдєт, тим вас впевняем.

Дан в Чернігове дня 2 ноєврия року 1687.

На подлінном подпись тако:

Звиш менованный полковник черніговский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55517. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати полковничей» і зроблено запис: «З подлинним сводил писар сотенний березинский Иван Рудановский»).

№ 11

1688, січня 25 (15). – Лебедин. – Лист полковника Андрія Кондратьєва до сівського восводи Семена Неплюєва.

«Мні велце ласкавий добродію Семен Протасєвич!

Низкий мой поклон млсти твоей залезивши, доброго от Господа Бога здоровья и щасливых и радостных потіх на многие літа усердно получитьи желаю. За премоное твое благодіяние и частокротну ко мні млсть, же твоя добродійская млсть пишеш ко мні о моем многолітном здоровью, тут же и моего художества не препоминаеш, велце и покорне млсти вашей мое служебничое чиню поядковане и застаю, будучи назавше

млсти вашей всіх благ желатель Андрушко Кондратьев челом бьет.

З Лебедина иануария 15 1688.

О відомостех про неприятельский приход млсти твоей ознаймую. Писал ко мні полку моего сотник миропольский Прокофей Андріев, который по указу великих государей послан с сотниками и козаками на черту для береженья от приходу неприятельских людей в Высокополье, же конечно виділи полтавці орды три юрты, идучих на Ладижинскую долину и пошли в верх річки Коломака, а где их поганское намірение и под якие города уторгнути маот, про то не відаот.

В Січі запорожких козаков татаре доставали конечно, тилко за помощью Божию жадной потіхи не однесли. А если якая новая відомость у мене про неприятельский приход появится, и я того часу к милости твоей о том буду писать с нарочными посльщики».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 191–192. Копія кінця XIX ст. Запис: «196-го генваря в 16 день»).

№ 12

1688, лютого 19 (9). – Полтава. – Лист охочекомонного полковника Іллі Новицького до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможной милостивый мосци пане гетмане, пане и добродію мой!

Сими часами, меновите февруария пятого, шестого, осмого, почали были появляться тривожлививы от побережа, то от кошового з Низу и от инших, відомости, которыми, не отобравшы певности, не турбовалем велможности вашей. А же теперь упевнившись, с тысячу орды, з поля припавши, уласовских людей, на футорах, на устю Тясмина, зимуют, з овцами вырубали, и за ними, як змінку асаул наш с побережа у своим листі, козацтво уласовское, пошедшы в погоню, нагнали ватагу тую у Бахматовых озер и там, помощью Божьею, а щастем велможности вашей, языков поймали. Которые то языки повідаот, стосуючись до мовы оного, которого послалем до велможности вашей (Яска Буга), мови, же понад Инкгулами на дві части орды стоят и иміют свой замысл под города украинные ударить. Тое ознаймившы велможности вашей, самого себе вашей панской полецаю ласце.

З Лукомля февруария 9 1688 року.

Велможности вашей, панови и добродієви моему, найнизшым назавше застаю слугою Гелиаш Новицкий, п[олковник] к[омонний].

Ясневелможный добродію!

По написаню листу сего пришел к нам в Лукомль выходец, кажется з Баришовки, а взятый в року 1686 с коломіяцями у Кодачку за Василковом. Тот неділь чотыри минуло февруария 7 як вышел с Криму и повідае, же при нем всі з Криму вышли орды, тилко хана самого еще ожддали. И тот же выходец жеи иншими роспытками повідал, же переписывано еще з літа по вказу ханском, увесь, сколько неволников в Криму есть и вынашлось сто и сім на реестрі тысячей.

Добродію мой!

Сию відомость далем відати и его м. боярину в Білгород, так теж в Охтирку и понад Коломаком полковником наказним, застаючими з войсками, и пану полковнику сумскому, миргородскому и гадацкому».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 13518–13635. Арк. 213–214. Копія кінця XIX ст. Запис: «От п. полков[ника] комонного з відомостью подан февр[аля] 11 д.»).

№ 13

1688, травня 22 (12). – Чернігів. – Універсал чернігівського полковника Якова Лизогуба.

«Яков Лизогуб, полковник Войска их црского пресвітлого велич[ества] Запорожского черниговский.

Вам, старшині села Турі и Чепелювки, атамані з войсковим товариством и войтом з посполитими людьми, ознаймую, иж ясневелможный его мил[ость] пан гетман, улитовавшись над містечком Березною о тяжари в наездах счоденних и инших великих видатках, надал млинок на реці Турі з трома колами стоячий, аби всякие розміри отбіраючи, тим ся ратовали в своїх росходах. А же кгребля каждого літа потребуєт направи, и вам, тамошним жителям на переезді каждому потребна, теди з обох сел ви, старшина, з своїми жителями, кгда того квалтовная навесні албо якого ж колвек часу указоватимет потреба, абисте без жадное спереки давали помоч гатити соломою и хворостом пилно и сурово именем самого ясневелможного его мил[ости] пна гетмана и повагою моего уряду приказую.

Дан з Чернігова 12 мая 1688 року.

В подленном подпись тако:

Вишменованный полковник черніговский».

(ІР НБУВ. Ф. I. Спр. 55514. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано «місто печати полковничой» і зроблено запис: «З подлинним сводил писар сотенний березинский Иван Рудановский»).

№ 14

1688, червня 28 (18). – Лист київського полковника Костянтина Солонини до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможный мцивий пане гетмана, милостивий мой и великий добродію!

Якии мене в дорогі под Димеркою споткали відомости, листом от пана сотника киевского виражени, чимало где чога. Тии я ораз по должности моей служебничой до велможности вашей пана, моего милостивого и великого добродія, тим же сотницким листом посылаю. А и вперед, если окажутся понови оных, не омешкаю велможность вашу увідомити. А тепер повинний мой найнизший служебничий вашей велможности пану моему одірую поклон и милостивой панской поліціюся ласці.

Велможности вашей пану, моему милостивому и великому добродіеву, щирозічливий всіх добр и найнизший слуга Костнтий Солонина, пол[ковник] Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого киевский.

В таборі з-под Димерки июня 18 д. року 1688».

(ІР НБУВ. Ф. П. Спр. 13518–13635. Арк. 309. Копія кінця XIX ст. Запис: «От п. пол[ковника] киевского подан в таборі под Липовою Золіною июня 22 д. 1688 року»).

№ 15

1691, червня 7 (травня 28). – Батурич. – Лист генерального судді Сави Прокоповича до крелевецького сотника Івана Маковського.

«Мой велце ласкавий приятелю пне сотнику крелевецкий.

Пишеш в. мст. до мене взгядом тых стараням и коштом в. мстиным осаженных близко гуті людей, которых Захарчиха пофукавши еще им якобы посянной збирати пашні заборонити хвалится и в подданство себѣ их привернути. Я, теды на жадане и прозбу в. мсти при внесеноу якої ж колвек моей в. мстю причины доносилем всю тую долегливост и перешкоду, в гуті от Захарчихи в. мсти учиненную, самому ясневелможному добродіеву его млсти пну гетманову, где и тое прекладаем, если можна безлечне в. мсти там свої господарские строїти заводи. Зачим я на тое ласкавую пнскую одержавши декларацию, упевняю в. мсти ласкою его пнской велможности такою, жебыс в. мс. безпечне там свой заводив порядок и людей тых за своїх мів подданных. Стороны зас посянной пашні, як будет час жатві, тогда можеш в. мст., если Захарчиха своїм похвалкам, мїл бы досит чинїти, написати до ясневелможного добродія, люб сам до Батурина зехати, а однак и тепер тых людей упевни в. мст., же оны, даст ли Бг урожай, безпечне свої будут збирати засівки, а не хто инший. О чом в. мсти упевнивши, его ж мя доброму поліцаю афектові.

В. мсти всего добра зичливий пргел Сава Прокопович, судия Войска их царского пресвітлого влчства Запор[озкого] енералний.

Дан з Батурина мая 28 року 1691».

(ІР НБУВ. Ф. П. Спр. 54142. Тогочасна копія. Наприкінці документа намаловане коло, всередині якого написано: «місто печати судов енер[алних]»).

№ 16

1708, грудня 31 (20). – Лебедин. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського.

«Пресвітїйшого и державнїйшого великаго гсдря нашего его црского пресвітлого величества Войска Запорожскаго гетман Иоанн Скоропадский.

Всей полку Ніжинского старшини и черні, именно пну полковникові Войска его црского пресвітлого величества Запорожского ніжинскому, сотником крелевецкому и воронїжскому зо всім тамошним урядом и каждому, кому колвек відати о том надлежитимет, сим нашим ознаймем універсалом, иж пн Демян Маковский, знатний товариш войсковий, міючи добра родича своего: одны по млости мнаршой его црского пресвітлого величества надане за вірние праці, в Войску Запорожском ронение, и монаршими грамотами, так же и універсалами антecessора нашего бившого гетмана стверженние, именно слободку, прозиваемую Грузкая, в селі Подолові част тамошних же посполитих людей, на Дулиовці мешкаючих, млин на реці Реті в селі Бистрику о двох колах мучних, третим ступним построенний, другой млин на реці Свидні под містом Крелевцем о двох колах мучних стоячих. Котрие добра ему от отца его сукцессиве леговани в посессию вечистую, а от тестя его ж Романа Лазаревича данний ему ж в посагу млин на реці Осоті о двох колах мучних Просил нашего гетманского на ти свої добра потвердителного універсалу. Зачим ми, гетман, стосуючися до висоцєповажних монарших его црского пресвітлого величества грамот, данных отцеві его, пну Ивану Маковскому, на владіние тими добрами, а респектуючи на его, пна Демяна Маковского, до услуг войскових способност, ствержаем сим універсалом нашим як слободку Грузкую и част людей посполитих в Подолові, на Дулиовці мешкаючих, так и млини менение отца его и тестя, ему в посессию легковани, зо всіми угодиями до тих млинов належними, позволяючи мененному пну Маковскому з тих маетностей од посполитих людей одбирати належитое послушество и повинност, з млинов зас помененних без жадной перешкоди всі розміровіе огулом ку вспартоу своего господарства отбирати пожитки. В чом абы нікто з старшины полку Ніжинского, з урядових сотні Крелевецкой и Воронїжской не важилься ему, пну Маковскому, чинити кривди и трудности пилно варуем. Войти зась мененной слободки Грузкой и Дулиовки села жебы належитое во всем отдавали ему, пну Маковскому, послушество зо всіми посполитими людми мїти хочем и повагою сего універсалу ншого под срим каранем приказуем.

Дан в Лебедині декаврия 20 року 1708.

В подленном написано тако:

Звищменованній гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54143. Точасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині котрого написано «місто печати»).

№ 17

1711, січня 23 (12). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського.

«Его царского пресвітлого величества Войск Запорожских обоіх сторон Днепра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникови ніжинському, старшині полкової, а особливе сотникови батуринському з урядом тамошним и кому колвек о том відати належит, сим нашим універсалом ознаймуем, як презентовал нам пан Иван Ханевский, канцеляриста войсковий, купчую на ліс, який п. сотник батуринский у Гарасима Книша, жителя батуринского, купивши, ему, пну Ханевскому, доброволне отпустил и просил нас так о потвержене того купленого ліса, як о позволене, жеби могл в том кгрунті своем греблю на Стрижині болота накоту засипати и млин вешнячок о одном колі построїти. Ми теде, гетман, не отмовивши его пну Ханевскому прошенію, респектом ронячоїся оного праці щоденої в канцелярії нашой войскової яко тот куплений ліс, позволяючи ему в оног греблю засипати и млин о одном колі построїти, ствержаем так, аби ніхто з старшини, войсковых и посполитих людей сотни Батуринской, владінію того купленого ліса в строеню греблі и млинка на оной и в отбиранию обиклих користей найменшой не важился чинити кривди и перешкоди універсалним сим писанием нашим варум и рейментарско приказуем.

Дан в Глухові января 12 року 1711.

Выш менований гетман рукою власною.

Васильи и Феодор Ханевский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54252. Оригінал підписаний гетьманом і завірений печаткою).

№ 18

1711, травня 17 (6). – Договір.

«Року 1711 місяця мая дня 6 дня.

За відомом и злецемем мужов кустицких и чернижовьцов при Аньдрею Привалуньку и при Федоду Федоровичом, и при Аниску Арьтемовичом из братом своїм Яковом, и при Нестеру Прокоповичу, и при Майсію Опанасовом, и при Хомие Семеновичом, и при Ивану Юденыку, и при Павьлу Игьнатенку, и при Аньдрею Сивушенком, и при Майсію Ивановичом, и при Петру Микотвичом и при Климу Асиповичом, и при Авьдею Игьнатовичом, и при Федоду Степановичу, и при Аньдреевичу Демьяну и при вьсей громаді мужов кустицких и чорнижовьцов я, Григорий Яковьлевич, и з видома мужов кустиньцов и чорнижовьцов становлюся на священство до храму святителя Христова Николая ус[та]нова (?) от канона гривьна попу, охочий муж так же и зхочет боггомолие справляяти цена шаги три поп у (?), хату стит шаги 3, веньца из своей парафії полкопи, похорону великого гривьна попу и остатний за душу старого – гривьна, а малого похорону – пят чехов и остатний, так же дітей христити – шаг, молитву дать за мьладенцьа шаг, а за дівку – чех»

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50376. Оригінал).

№ 19

1716, квітня 27 (16). – Батурин (?). – Заповіт Явдохи та Івана Ханевських.

«Копия духовныцы.

Во имя отца и Сна и Святого Дха. Аминь.

Я, раба Бжия, Евдокия Павлиха, жителка батуринская, видячи себе в глубокой старости, а сна моего, Ивана Ханевского, купно за мною мешкаючого в хоробі, ближших ко смерти, нежели ко животу, по согласію ншему обопольному за доброй памяти и цілого розуму ншого распоражаем вторую его, сына моего, жену, Катерину Иванову, з дітми от двоих жен его спложеними, а моїми внучатами именно Василем Хведором и дівчинкою Евдокию еше в дитинных літех будучими таковим обрядком:

С первую сна моего спложеною дитиною Василеві лекгуем коло Батурина поля пахатного сколько ест во всіх трох руках по три недели ореться; ліс еден за селом Ксензювкою в Троцка Ксензювского куплений, другой там же под Ксензювкою, да гай с хутором в том же селі будучий. Еше зас ліс под Алтиновкою и хуторов два в селі Митченках, сіножать една в Ковилнуй, другая в Ціпкині под Батурином, третья под Митченками, двор у Батурині, где Матвій мешкает, з світлицею, пікарнею, винницею и трома казанами винничними, там же и бровар с казаном броварным и зо всіми до него належними обрядками.

З другою сна моего жены спложеному снові, Федорови, змінкуем в селі Атюши дворов три, купным правом набытие, меновите, один Портянковский, другой Штанковский, третий Шидовищов. Поля піхотного там же коло Атюши, в двоих руках по три недели, а третий на дві недели. Бор з гаем там же в Атюши стоячий, ліс зась в урочищи Кучах, гай един прозиваемий Портяновский, другой Щербиновский, третий Ковтуновский, сіножат една у Подбурнуй, другая прозиваемая Бабинская, третья в Лаходах. четвертая Яреминская коло Батурина, двор, в яком сами мешкаемо, у Батурині з будинком, винницею и трома казанами винничними. Да двор у Коропі з будинком, особливе прето ліс Книшовский у Пустой греблі стоячий, обом Василю и Федоду по половині. Камень млива на греблі батуринской будучий так же обом по половині міет бути. Млинок вешняк в Митченках обом же по половині. Гроши, которие я дала снові моему полтори тысячи, якие в цілости знайдуться и сколько их у мене есть, всі великие и малие его сновым дітям, а моїм внукам з сріблом и цінню, сколько винайдеться, обом Василю и Федоду міет бути равными частьми по половині. З тих теде

всіх добр и угодий грошей, срібра и ціні оніе Василь и Хведор брати, дійшедши в літа, абы сестру свою Евдокию (если Бг зростит) обополне, як належит отвінвши за малженство видали. При тому всему по смерти ншой повинна сна моего жена, а моя невістка, Катерина Ивановна мешкати и порядки всякие строючи, нічого з готовизны не стратити до зросту дитинного и если не посягнет за мужа до смерти еї там жити.

Срібро внесенное первый сна моего жены абы было еї снові, Василеви, меновите куман пивный мало по концях и на уху позолочованыи; ковш великий срібный, чарка медопийная срібная, кубков пстропозлоцістых чтири, а самых срібных пят, рострухан един медопийный, позлоченый, а другий менший горілкопийний позлочоный, ложок срібных шесть, пояс срібропозлочоный з мохрами зеленими, другий в десяти штуках дощатый, позлоченый.

Инструмента припасов военных я сам, Иван Ханевский, за доброй памяти моей снам моїм распоряжаю таким образом: ронд богатий, уздечка гунчая, кулбака блакитная гафованая, шабель дві, пара пістолетов и ладовница Василеви, сну моему. А Федору, сну моему меншому, сагайдак, уздечка позлоцістая, шабель дві, пістолетов пара, ладовница и уздечка гунчая білая. якая в паніматки знайдется. Которий по сей доброй волі ншей тестамент спорадився при всечестному отцу Иоанну Василювичу презвитеру свтотроецкому батуринскому и при всечестному отцу Иоану свтопокровскому батуринскому да при его млсти пну Федору Даниловичу, сотнику батуринскому, с присутствием Клима Теофимовича, войта, и Гапона (?) Калачника, що абы волнішой в оном задосит чинилося, иж бы нікто не жавився его во всякого суду и права косовати, судом Бжиім варуем.

Року 1716, мця априля 16 дня.

У подлинного подписано тако:

Во иереех малійший и недостаточній Иоан Василюевич, свтотроецкий батуринский.

При сей же дховниці присутствовал Иоан Джунковский, презвитер свтопокровский батуринский, р.п.

Вмісто его млсти пна Феодора Даниловича, сотника батуринского, Юско Иванович, писар батуринский, подписуюс.

Так же й Клима Трофимовича, войта батуринского.

А для лучшего везді віроятія печат міська тута прилагається».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 20555. Тогочасна копія. Внизу документа намальоване коло, всередині якого напис: «місто печати міської батур[инской]»).

№ 20

1716, квітень (?). – Батурин (?). – Реєстр речей в заповіті Ханевських.

«Реєстр о зосталых вещей чолобитствующих Ханевских сколько по смерти отца их и баби позабирала мачуха на свої руки Покотилиха.

Напрод:

Готовых грошей зосталося тысячей пят.

Кубков срібных зосталося десят.

Чарок срібных зосталося десят.

Ложок срібных зосталося тузньов два.

Поясов срібных зосталося два.

Златаного срібра зосталося лотов пят.

Кубков срібных старосвіцких великих зосталься мішечок.

Рондов зосталося два, а третья была уздечка, мало срібром насажованая.

Шабел зосталося пар дві.

Пістолетов зосталося пар дві и сагайдак из базалучем.

Казанов винничных зосталося шість.

Броварный казан великий зосталься.

А другий был, что воск было забивают, который она себі переробила на лембик.

Жита зосталося ям чтирнадцять.

Горілки зосталося полдесяти куфи.

А коли еще матка моя померла, зосталося готовых грошей десять сот золотых.

Ціні зосталося вусемьдесят штук.

Перел маниста зосталося шнуров пят.

Каралюв великих зосталося шнуров чтирнадцять.

Дукат великий, который был на каралях, а в нем было червоных пят.

Ланцужок зосталься щирозлотный.

Перстянков два зосталося срібных материнских.

А третий был отца моего перстень щирозлотный, в котором червоных два».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54271. Тогочасна копія).

№ 21

1716, грудня 30 (19). – Гадяч. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського.

«Его царского пресвітлого величества Войска Запорожскаго обоїх сторон Дніпра гетман Иоанн Скоропадский.

Пану полковникові ніжинскому, п.п. старшинам его полковим, особливе п. войтові тамошнему з маистратом, и всім, кому колвек о том відаты надлежит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж презентовали нам Савва Михайлович, цехмистр музицкій ніжинский, з товариством, антецессора нашего славной памяти Богдана Хмельницкого, прошших панов полковников и теперешнего тамошних ніжинских, же універсали з тим виражением, жебы їм под козацим правом найдоватися. Чего

рады просили и нашего себї на тоє потверженя, поневаж войт ніжинский начинаєт їх до міської тепер тяглости употребляты. Теды мы, гетман, его, цехмистра музичкого, з товариством, прошению давши в себе місце, а не нарушаючи того давного опредѣленного им постановленя, яко цех їх по прежнему в войсковой юрисдикції зоставаты, сим нашим захоуем універсалом, так пилю варуем и приказуем, абы ніхто, особливе п. войт з маистратом, відаючи о таковой волї нашой, поменених музик до жадних посполитих тягостей и подачок чепати не важился, а оны должны будут до монастыря Красноостровского ніжинского по давному обыкновению належитую отдаваты з возможности повинность.

Дан в замку нашом Гадяцком декемврия 19 року 1716.

На подлинном подпись таков:

Звиш менований гетман рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55537. Тогочасна копія. Наприкінці документа намаловане коло, всередині якого написано: «місто печати гетманской»).

№ 22

1719, липня 4 (червня 23). – с. Куринь. – Скарга бахмацького сотника Семена Боровського до гетьмана Івана Скоропадського.

«Ясневелможний мсці пне гетмане.

Мой премилостивїйший пне, пне патроне и великий добродїю,

Непоединоквотне перед сим и сего прошлзимного времени, нарочно за тим будучи в Глухові, чрез жалостную своєю ясневелможности вашой пнскої ускаржалемся супліку на подданих ясневелможности вашой пнскої, обивателей Малого Самбора, которые за бивших антecessоров ясневелможности вашой пнскої от килкадесять літ, еще за Самойловича, гетмана, от чигринского року, до самой Руїни шведской в сіножат нашу, лежачую помеж степу сінокосного ясневелможности вашой пнскої самборского недалеко за Тиницею, близко вершин над річкою Самборцем у Золотаришиной могили, куплею набутую, не впиралися и не чинили в держанню оной жадного принагабання и витиску. А тепер за щасливого и дай Бже долголітнего ясневелможности вашей пновання от Руїни, когда мы чрез неприятеля ограбленни zostали зо всего імїния и бидла в нас не стало, же ні для чоґо било, не стала матка наша косити, за п. старости бившого самборского Федора малосамборяне, поза копці наши випираючис, стали цілину, от віка неораную, орати и из сіножати нашой витиск чинити. И прошлого літа, на траву барзо скудного, когда я по указу ясневелможности вашой бил на службі монаршой под Царицином, в небитности моеї, где било на сіножати той становитя скірт десята, легко там вкосили били мої косарі возов шестдєсят и через тих же малосамборян, пн Ястребский, староста бивши самборский, все тоє сіно забрал на власной сіножати нашой до двору ясневелможности вашой пнскої. През що я, укривжоний будучи в той кривді своєю, просилем ясневелможности вашой пнскої себї мсти, даби по весні повелїли висоцеповажним пнским своим указом учинити о том степку розиск. А поневаж и тепер мало не всю сіножат п. староста самборский по[...]тикал (?), так в той обидї своєю всепокорній павши лицем до землі, смїю ясневелможности вашой пнскої в том чрез сіно мою негодную літеру наражатися, просячи о виданне превысоцеповажного ясневелможности вашей пнскої універсалу, о яком бы степку, яко поблизу мешкаючие, пн Семен Чуйкевич з пном сотником батуринским учинили розиск и опредѣлили границу, як старинние люде тиницкие признают. По яком бы я уже болш відал, посмію (?) той степок по мсти ясневелможности вашой пнскої влачїти, а впрєд себї трудностей от тих малосамборян не мїти, кгдаж еще и в Самборі мїют бити тие старости, которые добре свїдоми, же за бившого антecessора ясневелможности вашой Самойловича гетмана, под час битности тогда гетманской в походї, матка моя правовалася з Мазепихою, тогда асаулкою енеральной будучою, пред бунчучним енералним пном Константиєм Голубом о тую сіножат, же стадом було мазепинским вибито и по наказам правном, Мазепиха на своїх сіножатах взаїмну траву косити давала. В якой крайней обидї нашей и долегливости и постокротне мсти пнскої просячи, под стопи ног ясневелможности вашой пнскої чрез супліку сію себе повергши, милостивому пнскому отдаюся призрїнію.

Ясневелможности вашей, всемилостивїйшого мого пна патрона им великого добродїя найпокорнійший слуга и подножок Семен Боровский, сотник бахмацкий.

В Курені року 1719 июня 23».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54247. Ориґинал).

№ 23

1722, грудня 30 (19). – Кролевець. – Лист кролевецького сотника Семена Григоровича до Маковської.

«Добродїйко мсці гсже Маковская.

Поневаж воля состоялас велможного добродїя его мсти пна гетмана на том, абы гутянце (?) и люде при ней будучие зоставали при области в. м. м. пней, мні до того и діла нїт, а труди нши Бг нехай нам нагородит. Листы два переднійшиї посилаю до в. м. м. пней, а третий удержалем до времени для показаня той сторонї, жебы не было порозумления, що я імїю з в. м. м. пней свои(?) якие факції. Розиск еще вчорашнего ранку отдаем пней Голубиной якая, чаю, же мїла отехати уже в Глухов. При том нижейший мой в. м. м. пней отдаю уклон.

З Кролевця 19 декавр[ия] 1722 году.

Вм. м. пней и добродїйце всего добра щирозичливый приятел и слуга Семен Григорович, сотник н[аказный] кролевецкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54143. Тогочасна копія).

1724, січня 21 (11). – Глухів. – «Премеморія» ГВК з переліком маєтностей, які були конфісковані у мазепинців.

«Премеморія

з енералной войскової канцелярії в малоросійську коллегію.

Минувшого мця септевр. 24 в промеморії з енералной войскової канцелярії в коллегію малоросійську писано о селах одписних гетманских и публічних, то ест ізмінничих, що сел одписних кроме єдиних расколнических деревень на землях здешних малоросійских владітцв поселившихся в Малой Россіи не бывало. А о гетманских публічних селах вперед імло з енералной войскової канцелярії в коллегію малоросійську прислатиє ізвістие, которое в сей промеморії ізобразується, но первіе да будет ізвістно коллегії малоросійской, что в Малой Россіи публічних, то ест ізмінничих маєтностей, в записках не бывало, для того, что од начала освобождения Малой Россіи од полского владітня всі села и деревні и протчие угодія малоросійские по млсти всепревітліиших святоусопших предков его императорского влчства и самого его ж величества, стали быт в відомстві гетманском под общою войсковою диспозицією з яких когда кому гетманы, которое село albo деревню и инное какое угодіе определяли, то определяли не в вічност, але обыкновенним в войску малоросійском терміном, до ласки войскової и тие угодія от начатка бытія Малой Россіи под превисочайшою державою его императорского влчства к ізміні не суть прилични, ибо суть войсковие общіе од одного до другого по заслугам преходячие, а не собственные чїи и не вічстие. И сего рады, если такие общіе войсковие маєтности з малоросійских войскових обивателей імія, хто прилучился до ізміны, теды тот собственною своею персоною стал ізмінник, а войсковие общіе добра ізміні не суть приличны, що же ест власное и ізмінничое купленое движимое чили недвижимое, тое может ко власности персоны его назватися ізмінничое и о тих ізмінничих добрах его императорское влчство в монаршой своей до покойной гетмана гспдна Скоропадского грамоті за собственною его влчства рукою писанной блгоизволил повелить, чтоб он, гетман за невозвращением од стороны ізмінничой тих, которые ізміні Мазепиною придержалися, оние ізмінничіе добра пороздавал иним малоросіианам вірним и заслужоним. Села же войсковие общіе, которіи во владініи были ізмінников нижеї слідуот.

В полку Стародубовском.

Містечко Топаль, яке за гетманства ізмінника Мазепа зпод полкового войскового прислушания досталося было Мокриевичу, старому писару енералному, а по смерти оногo як был зять Мокриевичу ізмінник Ломиковский одержал мененнүю Топаль по тество прежде ізміны.

Другая слобода, прозиваемая Туросна, которую тот же Ломиковский самовольне на грунті осадил. Третее село Онуковичи, котрым тот же Ломиковский завладіт к Топалі, а нні всіми висше писанними маєтностями владіт гспдн Сава Рагозинский. К тому же ново еще осадил слободу, прозиваемую Порубіжнүю. Село Кривець, которое было з давна войсковое, а владіт оным покойний Игнат Коровченко. По нем досталося братові его, Федору Коровченку, по Коровченку ніякимь способом завладіт был ізмінник Орлик хутором Кривецким и почал был до того хутора людей людей кривецких к послушенству притягати, а послі тим селом и хутором знову Федор Коровченко, полковник киевский, владіт, по которого смерти жена его тот свой фолварок Семену Савичу, писару енералному, со всіми угодіями продала и село Кривець ему ж стало прислушати.

В полку Полтавском.

Село Ку克林ці, котрым ізмінник Красноперич, судия пуклвий полтавский, прежде ізміны владіт, а нні оноє за гспдном генералом лейтенантом Вейсбахом. Село Стасовци, котрым ізмінник Герцик прежде ізміны владіт, а нні владіт им Василь Кочубей. Село Вакулинці, котрым владітa прежде ізміны старая Герцикова, а тепер найдутся оноє з монастырем полтавским. Село Яковци, котोरим прежде ізміны старая Герцикова владітa, а тепер оноє держать два владітци: поп Світійло полтавский спаский и Петро Яковлев, в полку Ахтирском мешкающий. Села Рибцув половиною прежде ізміны владіт Дорош [Дмитриевич], полтавский обозний, а тепер за Гарасимом Кованкою, товарищем войсковим. Деревня Василковка, которою прежде ізміны владіт ізмінник Герцик, а тепер во владініи за Григорием Черняком, полковниченком полтавским.

В полку Миргородском жадних ізмінничих маєтностей ніт, як о том донесл в енералнүю войсковую канцелярію полковник миргородский Данило Апостол.

В полку Гадяцком.

Село Розбишовка и Лучка, которими прежде ізміны владіт ізмінник бывший енералний судия войсковий Василий Чуйкевич, а тепер досталося в владініе гспднү Саві Рогозинскому.

В полку Киевском.

Сел таких, якіе за ізмінниками были, ніт, як о том донесл полковник киевский Антоний Танский, только одписніе. Село Адамовка, село Семиполки, село Мостица, село Рудня, которими владіт полковник киевский Коровченко, а по нем Карпіка, нні же владіт Пауня (?) Каньтакузизинова, а Адамовкою владіт тепер генерал-лейтенант де Вейсбах.

В полку Прилуцком.

Село Олшаная, котрым прежде старий Горленко, полковник прилуцкий, Лазарь, а по нем жена его и син владітi, а опослі покойний гетман гспдн Скоропадский держал. Нні же тим селом владіт генералова фельдмаршалова Шереметова. Село Гмиранка, которое отобрал был покойний гетман гспдн Скоропадский на себе же, поблизу од Олшаной найдутся, а опослі оддал во владініе его сиятельству графу Шереметову, а тое село нігды до Горленка не належало и жадних кріпостей на оноє не імліт Горленко. Село Мамаювка за гетманства ізмінника Мазепа надано было судії Тарасу Кондратенку (Кіндратів, прилуцкий суддя (1688–1689) – Ю.М, І.Т.) на урад судейский. Якое держал тот судия во владініи своем аж до умертвия, а по смерти его отобрал братові своему Стефану

бывший полковник Димитрий Горленко. Которий тож владіт тим селом до умертия своего, а по смерти оного одобрал был тое село он же, Горленко, на себе, а по изміні Мазепиной покойний гетман гспдн Скоропадский надал был тое село на уряд судейский по прежнему Михайлу Григориевичу, который владіт, а тепер владіт оним гспдн генерал де Вейзбах. Селом Калюжинцями владіт Горленко прежде изміны, а по изміні оддал небожчик гетман Скоропадский в державу Бану, маршалку волоскому, а когда он пошол в свою землю, то оддал гетман тое ж село Гаврилу Милорадовичу. Села Дубовый гай и Ковтуновка, которими первіе владіт старий Горленко, полков[ник] прилуц[кий], по умертвии жена оного ж и син владіли, а опослі покойний гетман, гспдн Скоропадский, отобрал на свою особу, которими гетмановая и доселі владіт. Селами, именно Ильлунцею, Сергиевкою, Білошапками, Димитрий Горленко владіт, полковник прилуцкий, до изміны, а по изміні покойний гетман гспдн Скоропадский отобрал себе, которими и до днесь владіт гетманова. Село Паряфиевка, которим прежде изміны владіт обозний енералний измінник Ломиковский, а по изміні завладіт им гспдн Сава Рагозинский. Село Раски первіе надано было полковникові прилуцкому Чернявскому на уряд полковничества, а по умертвии оного старий Горленко Лазар, будучи полковником, владіт оним, а по изміні небожчик гетман Скоропадский надал тое село на уряд полковничества Носу, полковникові прилуцкому, по которого смерти надано было и Кгалагану на уряд полковничества, нні же владіт тим гспдн генерал де Вейзбах.

В полку Черніговском.

Село Понурица и Верба, которими прежде изміны владіт обозний енералний измінник Ломиковский, а тепер лишно. что оние взяти на еї влчство гсдрню императрицу. Село Вишенки, котори владіт он же, Ломиковский прежде изміны, нні же владіт гспдн Сава Рагозинский. Село Домишлин, которим прежде владіт измінник Орлик, а потом досталося Полуботкові, якое он же, Полуботок, замнял Полоніцкому Заборовичи, а тепер тое село Домишлин во владініи Полоніцкого зостаєт.

В полку Переясловском.

Село Глубокоє, которим прежде владіт измінник Мокиевский, а тепер досталося во владініи гспдну генералу де Вейзбаху. Села именно: Циблі, Пологи, Капустинці, Демки, Илхи, Дравовці, Сенковці, Ковтуны, которими прежде Иван Миревич, который на службі его [императорского] в[еличества] в полону шведском полегл, полковник переясловский, владіт, а на потім гспдну генералу Кантакузину досталис во владініи. Нні же оними гспжа генералша Кантакузинова владіт. Села Круполе и Лукяновка, которими прежде по мужу своему Дмитрашкова владіла, а тепер во владініи Федора Корбы, переводчика, зостають. Села Войтово, Ярешки, Корніевка, Паришков, Лукаші, Березанка, якими прежде по мужу своими тая ж Дмитрашкова владіла, а нні владіт оными унук еї Андрій. Села прозваеиме Стовяги и Нехаевка, которими прежде изміны владіт Федор Миревич, син полковника переясловского, а нні Стовяги до ратуша Переясловского наданы, а Нехаевкою владіт Василь Томара, сн полковника переясловского ж.

В полку Лубенском.

Містечко Константинов. Села именно: Будки, Курманы, Берестовка, деревня Березняки, деревня Кулешовка которими прежде полковник лубенский измінник Зеленский владіт, а нні оние во владініи гспдна графа Гаврила Ивановича Головкина найдуються. Село Хоружовка, деревня Слободка на Терку, которими прежде Антон Гамалія, измінник, владіт, а нні оными владіт он же, гспдн граф Головкин. Село Андриевка которим прежде изміны владіт Василий Чуйкевич, а тепер во владініи гспдна генерала де Вейзбаха обрїтається. Село Ярошувка, которим прежде изміны владіт Антон Гамалія, а тепер во владініи гспджи фелдмаршалковой Шереметевой обрїтається. Села именно: Лука, Александровка, Бурумля, которими прежде измінник Зеленский владіт, а нні во владініи Андрея Марковича, полковника лубенского, обрїтається. Деревня Вечурки и Моклячки, якими прежде изміны владіт Димитрий Горленко, полковник прилуцкий, а нні во владініи гспдна генерала де Вейзбаха найдуються. Містечко Городище, которим прежде изміны писар енералний измінник Орлик владіт, а тепер во владініи писара войскового енералного Семена Савича обрїтається.

В полку Ніжинском:

Село Дорогинка, которим прежде изміны владіт Димитрий Максимович, а по нем Яворский, протопол ніжинский, нні же оное во владініи гспдна генерала де Вейзбаха обрїтається. Слободка Малая на купленних Димитрия Максимовича грунтах поселенная, которою прежде изміны владіт он же, Максимович, а тепер во владініи монастира Благовіщенского ніжинского найдуються. Село Дримайловка, которим прежде изміны Димитрий Максимович владіт, а по нем князь Масалский, гспдн коммендант ніжинский, потім Федор Маволский, писар полковий теперешний, а тепер во владініи гспдну генералу де Вейзбаху досталося. Село Кунашовка, которим прежде изміны владіт Семен Забіла, а нні владіт Федор Кочубей. Села Клишки и Чеплівка (*це слово закреслено, на маргінесі написано: «и село Чеплівка, которое перед сим за Стефаном Забілою было» – Ю.М., І.Т.*), яким прежде изміны Семен Забіла владіт, а нні оние во владініи князя гспдна Долгорукова обрїтаються.

Село Гамаліевка осажовал оное на свое имя Андрей Гамалія, которим прежде изміны владіт сам он, а по нем син его Антон, а нні на том місцу устроєн монастира Гамаліевский. Селце Тр[ос]тянка, которим прежде владіт измінник Чечель, а нні оним владіт вдова Пашковская. Село Головенка, которим прежде изміны Орлик владіт, а нні во владініи оное Семена Савича, писара енералного найдуються. Село Нехаевка, которим прежде владіт измінник Григорий Новицкий, а тепер владіт оним Гаврило Милорадович. Село Григоровка, которим прежде изміны Юрий Кожуховский владіт, а по нем Ингемоланского полку капитан Банін, а тепер во владініи гспдна генерала де Вейзбаха обрїтається. Село Сиволож, которим прежде владіт измінник Фридрих, а тепер во владініи Василия Жураковского, асаула енералного, найдуються. Село Бурковка, которим прежде владіт Димитрий Максимович, и село Переясловка, яким прежде изміны Згура владіт, а нні тие села за сер-

быном Иваном Божичом найдутся. Село Чуйковка, которым прежде изміны владіл Василь Чуйкевич, а нні оное во владініі графа гспдна Головкина.

Відение міст, містечок, маетностей, сел, деревень, мельниц и протчіих угодий на булаву гетманскую належных, и что з оних кому в роздачи.

В полку Ніжинском:

Дозорчество Обмачевское, в нем сіл:

Село Устя Великое, Красное, Мітеювка, Обмачев.

Села гетманские, якие владілцам одойшли:

Село Малое Устя сотні Сосницкой полку Черніговского прежде было отдано епску покойному Рувиму, а теперь монастыреві сосницкому прислушает. Село Городище сотні Бахмацкой з подданными, якие до дворца городиского в Бахмачу належали, и сколько в Курені оных было, оддано полковнику ніжинскому. Село Карілко отдано Бутовичу, асаулові енералному. Село Былка и Рождественное приналежат тепер до Коропа держави гспжи гетмановой Скоропадской, в сотні Глуховской села Кочеровка, Марчишина Буда, Мутин, Сопич, слободка Потаповка.

Дозорчество Подлипянское, в нем сіл:

село Подлипное, село Поповка, да в селі Гутах члвк з десяток и то маломожних.

В полку Прилуцком:

Староство Великосамборское, в нем сіл:

Великий Самбор, Малий Самбор.

Голюнка, Карабутов, Дептовка.

Которие в отдачи за владілцами.

Село Хвесьювка за сотником конотопским Иваном Костенецким Григориевка за Василием Скоропадским, братом покойного гетмана гспдна Скоропадского.

В полку Переясловском.

Дозорчество Чеховское, в нем сіл:

Село Чеховка, село Чернобаевка, село Воронинці, село Васютинці.

О вишеписанном Чеховском дозорчестві ніяких сел в роздачи владілцам од дозорци чеховского прежнего Ивана Кирилова и нншного Григория Денисовича не показано.

В полку Стародубовском.

Волость Шептаковская, до ней сіл:

Шептаки, Хворостовичи, Фаевка, Машев, деревня Погорілці, Костодобр, Печеніги, Лариновка, Бугриновка, Старий Жадов и слободка Жадова, Архиповка, Бучки, Кистер, слобода Каменская, деревня Буда, деревня Лизановка, Андрійковичи, Камень, Воробювка, Попувка, Мамікин.

Якие за покойного гетмана села Млины и другие угодия, кому именно од тоей же волости Шептаковской одойшли.

Села старинные волости Шептаковской:

Бырин, Пушкарі, Роговка.

Також рибные ловлі, которые прежде сего на двор гетманский належали, монастыру Гамаліівскому одданы и грамотою монаршою ствержены. Слободка Ковпинка оддана Заруцкому, протопопі новгородскому и грамотою ствержена. Слободка Радомка оддана Олшанскому, бунчуковому товаришу.

Млины в отдачі:

Под селом Погорілцями на реці Ревні три камені мучних и два кола ступних до монастыра Каменского одданы. В селі Смячи камень и ступное коло одданы до монастыра Рихловского. В селі Лариновці один камень в отдачі козаку сотні Новгородской Демяну Нестеренку. Под селом Архиповкою два камені и коло ступное собственный млин двору шептаков[скому] оддан со всіми частми к Парфену Пекаліцкому, товаришеві бунчуковому.

Дворець бакланский, до него села:

В сотні Бакланской деревня Рожки, в которой тяглих людей члвк 14 и бабилей хат 3. В сотні Погарской, в селі Посудичах тяглих людей 13 и бабилей 4 хат. В самом містечку Баклані под дворцем гетманским знайдутся бабилей хат 8. При том же дворци огороды, на которых сіется яч[мень] и коноплі. А до того ж дворца в Баклані на реці Судости млива каменей и валюшня о трох суконных ступах. В місті Погарі на той же Судости млива каменей 4 и валюшня о трох ступах суконных и просянных.

В сотні Погарской:

В деревні Фиалках знайдутся под дворцем тяглих людей члвк 6 и бабылей хат 7. В селі Посудичах надлежит до дворца тяглих людей члвк 6 и бабылей хат 4. Села, которые за покойного гетмана од дворца бакланского одойшли: село Борцев и село Чеховка з футором и з мельницею одойшли в подданство Григорию и Василю Гамаліям. В сотні Бакланской в селі Гаранах тяглих солодников члвка 10 отдано Антипу Соколовскому в подданство. В том же Стародубовском полку в сотні Топалской з об[л]...ви гетманской містечко Ропск з селами, мельницами и з протчим угодиями и зо всім уездом в собственное владіние покойному гетману гспдну Скоропадскому отдано.

В полку Гадяцком.

Город полковий Гадяч, к нему приліглие села до булави гетманской належные:

Село Хиці

Село Плішивець

Село Будища

Село Капустинці

Село Опаносовка

Село Липова долина

Село Сергієвка
Село Свиная
Село Велбувка
Містечко Веприк
Місто Зінкув, к нему прилігли села.
Село Павловка
Село Пірки
Село Дейкаловка
Місто Опушное. К нему прилігли села:
Село Зайчинці
Село Поповка
Село Батки
Село Лажки
Село Глинско
Село Млины
Село Штепєвка
Містечко Грунь. К нему прилегле село:
Село Комиші.
Містечко Куземин. К нему прилегле село Білско.
Містечко Ковалювка. К нему прилегле село Романовка.

До того ж замку гадяцького перед сим належавшие села, а нні за державцами во владініи зостаючие:

Село Сватки
Село Ціпки
Село Сари
Село Крутки. Сіи села за Чарнишем, судиено енералним.
Село Середняки за Ситенским, писарем полковим гадяцьким.
Село Подставки за Пірятинским, сотником полковим гадяцьким.
Село Броварки за Велецьким.
Село Подолки за Федором Гречаним.
Село Максимовка за Гребянюкою, судиено полковим гадяцьким.
Село Петровка з Ращоковским
Село Уласовка и Додакаловка (?) за Корицьким, сотником опошнянским.
Село Бобровник за протопопом зінкувским.
Село Роменець за Борзаковскою, черницею монастира веприцького.
Село Ручки за Трощинским.
Містечко Рашевка и містечко Комишная, також дві села Остаповка [...]
Гримячка за полковником гадяцьким Милорадовичем. Містечко Котелва з лдвома селами до полку Ахтирського увзято (?).
Генвар[а] 11 д. року [1]724».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55503. Тогочасна копія).

№ 25

1724, не раніше 17 (7) березня. – «Доношение»-скарга Григорія Голуба в ГВК.

«В енералную войсковую канцелярию доношение.

Прошлого 1723 года бил чолом я, нижей именованный, в енералную войсковую канцелярию, ускаржаючися на пна Федора Чуйкевича, бунчукового товариша, за грунт нш дідизний и отческий, которим покойний пн Иван Маковский завладіл неслущне и грамотою императорского влчества ствердил себі в посессию, а ему, пну Чуйкевичу, по жені его ж сукцессиве досталася. Якая нша заводная справа слухана была на суді енералном и не відат для чого не укончена зостала. И сего [1]724 году марта 7 дня подал я в малороссийскую коллегию чолобитную о том же интересі, где по той чолобитной велено мні бить чолом в енералную войсковую канцелярию, дабы оная канцелярия, призвавши пред себе помянутого пна Чуйкевича допросила: естли в него иншие якие мунимента на тот нш грунт, по которих виправил грамоту монаршую покойний пн Иван Маковский или ніт и чого ради не окончено діло нше заводное и по допросі обявит промеморею в малороссийскую коллегию. Зачим всепокорствено прошу войскової енералной канцелярии да блгволит оная канцелярия, призвавши пред себе пна Чуйкевича допросит о всем вышеписанном без замедліния. К сему доношеннию руку приложил Григорий Голуб.

Канцелярист Яков Оболонский.

А подлинние к себі одобрал и в том росписался Федор Чуйкевич».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54143. Арк. 109–109 зв. Тогочасна копія).

№ 26

1728, жовтня 25 (14). – Скарга козака Степана Бишовченка до гетьмана Данила Апостола.

«Ясневелмож[ний] мсці пне гетмане, мні всемилоствійший пне, пне добродію. Я, ниже менований, ладши под стопи вшей велможности, молю всемилоствійшого пна и добродія, плачливую мою вношу повторне на пна Иоанна Себестияновича, товариша бунчукового, жалобу таким образом. Покойний отц мой, Иван Бишовец, живючи в полку Прилуцком, сотні Сребранской полковой Прилуцкой, селі Мулках, служил козацко, откуда и я небожчиком моім отцем послан у дорогу войсковую, именно Войско великое, а потом в сотню Сребранскую до села Грицовки на мешкане

перейшовши, был в небожчика Афанасия Мокиевского, владілци грицьовского, швагра моего, господарем годов шесть, а по смерти его, Мокиевского, когда село оное Грицьовка покойному пну Андрею Себестияновичу, писарем полковим прилуцким будучому, во владіние досталося. Тогда поверстано мене в посполитие, в котором до сих годов хотя з немалою тяжестию всякую отбувалем належитост, в якій чрез всі года до сих времен дознавалем от мененного пна Ивана Себестияновича и од его паніе немалую обиду и укривжене и за тое же наміревалем в компут козачий уписоватися. Первіе пні Ивановая взяла била коней двое, потом прислала слуг своїх сіно мое забірати, якого не даем для того, же товар у нею, пні Ивановою, трое на зимувлю мні было накиненно. Знову она ж, пні Иванова, близко десятка члвк слуг своих прислала, жебы мене взявши, условне до неї припровадили, и гди сказали, же пні тобі руки и ноги одыбет, так я в оних слуг просилемся, аби мене до пні Ивановой не брали, поневаж другим разом сам подлецаемся до еї прийти и что тогда зараз до оной пні Ивановой не пошолем. За тое оние еї послание так самого мене, яко жену мою и дітей, би-ли тиранско. Од которого бою жона моя и до сих час не может к первому прийти здоровю, а на дру-гий ден послі бою ноного (можливо, ночного ? – Ю.М., І.Т.) послала в Срібное отца Ивана, пресви-тора грицьовского, до гсдна поруччика полку Нарвского, роти пятой Попова, просячи о прислане в село Грицьовку драгунов, од которого ж, когда приехали сім члвк драгунов, а комисар срібранский Иван Басенко осмий, в тот час слуги пна Иванови, мало не все мое імніе били розграбили и забра-ли товару девятеро, овец двадцятеро и четверо и держано било тое од Фоминой недели до стих вер-ховних апостол Петра и Павла и з оного ж бидла добра збираючи, пні Иванова на свой росход упо-требила, в чом и в протчем немалую обиду дознаючи, сего ж прошлого літа по указу его император-ского влчства в компут козацкий уписалемся и до сих час повинности козачие отбываю, а тепер не відаю чого ради помянутый пн Иван Себестиянович мене и протчіих козаков турбует и хочет к пос-полству привернути. Чого ради повторне плачливе прошу велможности вашей, моего всемілости-війшого пна и добродія, на мене явити свое рейментарское многомілостивое призраіне подаючи мене ему, пну Ивану Себестияновичу, в подданство при войсковом своим рейментарским указом за-ховати компуті. За що я должен, не щадя здоровья моего, у войску во всяких случаях служить и за велможност вашу, докол жития моего станет, Гсда Бга благати.

Велможности вшей, моему всемілостивішому пну пну и добродіеви, нижайший слуга и под-ножок Степан Бишовченко, козак сотні Срібранской, в селі Грицьовці мешкающий».

Запис на звороті: «Просит ясневелможности вшой Степан Бишовченко, козак сотні Срібран-ской о приверненне в казаки. Под[ано] 1728 году октовр[ия] 14 д.»

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54191).

№ 27

1728, листопада 11 (жовтня 31). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола.

«Его императорского пресвітлого величества Войск Запорожских обоіх сторон Дніпра гетман Данил Апостол.

Пану полковникові ніжинскому з старшиною полковою, сотникам, також атаманові и войту городовим тамошним з урядом, и всім, кому о том відати надлежит, сим нашим ознаймуем універсалом, иж Константиний Иванов Констанецкий, жытел ніжинский, при суплиці своей презентовал нам антecessора нашего гетмана Скоропадского універсал, даний ему в 1719 году протекциальный и на тое прошение его принял и веліли в подтверждение універсалу антecessора нашего сей ему выдать універсал, чрез который окриваем оною своено протекцією и даби пан полковник з старшиною полковою, також атаман и войт городовие ніжинские з урядом жадной ему, Констанецкому, не веліли чинит трудности и до ніяких повинностей градских и протчіих не потягат его ж рейментарско при-казуем.

Дан в Глухові октоврия 31 д. 1728 году.

На подлинном подпись таков:

Звиш менований гетман рукою властною».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55546. Тогочасна копія. Наприкінці документа намаловане коло, всередині якого написано: «місто печати»).

№ 28

1736, серпня 19 (8). – Стародуб. – Указ чернігівського архієпископа Іларіона Рогалевського стародубському протопопу Григорію Підлузькому.

«Копия.

Бжиною милостию православный архиепскп черніговский и Новгородка Сіверскаго Иларион Рогалевский.

Епархій нашей Черніговской протопопу стародубовскому пречестному во Хрсті отцу Григорию Подлузькому обявляється: сега августа 7 д. настоящаго 1736 года Войска Запорожского бунчуковий товариш, благородний его млсть пн Григорий Скороупа поданням своим нам, архиерею, доношением обявил, что в селі его благородия Кустичах при храмі стителя Хрва Николая, давно со-оруженном, коштом его благородия зділан преділ в память стих безсребних врачей Козми и Демяна за благословением покойнаго антecessора нашего преосвещенного Ирадиона Жураковского и на тот престол от его преосвещенства дан и антиминос. И хотя освятит оный преділ от его преосвещенства указом тогда бывшему дворца нашего архиерейского стародубовского намістнику, иеромонаху Гаврилу Стилницкому, было и повелено, токмо де понеже оный преділ за перемяною означенного на-містника и доселе еще не освящен. Того ради его блгородие пн Григорий Скороупа о освященіи преділа стих мчник Козми и Демяна, при церкви стителя Хрва Николая в селі Кустичах пристроен-ного, просил нашего архиерейского разсуждения и о том до вашей пречестности повелительного ука-

за, якому его блгородия пна Скоруппы доношением выраженому прошению, мы, архиерей, не отрехши, пречестности твоей предлагаем:

За получением сего зехав сам (...) пречестности вшой или кого по усмотрению своему ведомства своего з священства определит, в показанное село Кустичи, где за прибытием при церкви стля Хртва Николая имюющихся (!), во имя стих мчнк Козми и Деяна его благородием пном Григорием Скоруппою зділаний преділ, по церковному чиноположению освятит и в нем всю священнослужения на имюющомся в нем уже освященном антиминос исправлят отселі, чрез сие пастирски благословляем. О чем пречестности вшой відат и по сему учинит непременно паки предлагается.

В подлинном подписано тако:

Звиш менованный архиепскп черніговский.

Августа 8 д. 1736 года. Стародуб».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50379. Тогочасна копія. Наприкінці документу намальоване коло, всередині якого написано «місто печати»).

№ 29

1737, березня 20 (9). – Чернігів. – Указ чернігівського архієпископа Іларіона Рогалевського.

«Бжиено млстию православний архиепскп черніговский и Новгородка Сіверскаго Иларион Рогалевский.

Епархїи нашей Черніговской стародубовскому протопопу пречестному о Христї отцу Григорию Подлузкому при благословенїи нашем архиерейском обявляем в бытност ншу прошедшаго 1736 года июля 9 д. по силі Дховнаго регламента сповїщенїи епархїи нашей Черніговской жители села Покословля Улас Тимофїев с протчїими, явившися пред нами, архиереем, поданным своим доношением обявили от давних де времен, живучи они, протопопїи Стародубовской храму Успения Прстїя Бци, а потом не по желанїю их от оной церкви отдаленно и прилучено в село Яцковичи. А понеже они со всею своею деревнею между тїм отдани в подданство бунчуковому товарищц Григорию Скорупї и от его села прозваним Кустич ближей, нежели до села Яцкович живут. Того ради тїм своїм доношением показанние жителей покословские о определенїи их в приход до села Кустич к храму Стителя Хсва Николая куда им, яко одного владїяния подданим удобно и близко приход свой имїт и для всяких случаюющихся по чиноположению церковному священника треб щенника к себї призывать, а до села Яцкович за разстоянием мїста приход их имїть в бездорожное время ест с трудностию, просили писменного нашего к кому надлежит предложения. Якому их, жителей покословских, слушному прошению не отрехши пас(...)стских же оних разсуждая, дабы они, имїючи доселї приход свой к церкви яцковской, за великим разстоянем мїста, а паче в бездорожное время в переходї к оной церкви для получения всяких треб хрстіянских, якої либо нужди чрез сие вшей пречестности предлагаем за получением сего показанных жителей покословских парахїянами к церкви Спасителя Хсва Николая кустицкой церкви прихожанами священнику тамошнему яко отцу духовному и наставнику своему чесьть по должности хрстіянской синовское имїя к нему покорение отдавать должни. Оному же кустицкому священнику их, жителей покословских, содержат в своїм приходї и справляясь так, как високомонаршїи указы и данная ему ставилная грамота повелївает во всем непременно, а священнику яцковскому дабы он до их, жителей покословских, не интересовался и себї впред в ведомство парахїяльное не притягал отказать. О яком нашем сем указом определенїи вашей пречестности відат и чинит и о полученїи сего и что по тому пречестности вашей учиненно будет, о том в духовную нашу архиерейскую канцелярїю репортоват, паки архиерейски предлагаем.

З катедрї нашей архиерейской черніговской 1737-го года марта 9 дня.

В подленном подписано так:

Звишменованный архиепископ рукою власною».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 50382. Тогочасна копія).

№ 30

1737, березня 31 (20). – Чернігів. – Лист чернігівського архієпископа Іларіона Рогалевського до колишнього стародубського полкового писаря Григорія Скорупи.

«Блгородний мсці пане Скорупа, нам в дху Стом блгопослушний сну и дознанный блгодїтелю.

Присланная от вашего блгородия по учиненной нам декларациї куфа олії сего 1737 года марта 18 в домї нашем архиерейском принята. Которой за присилку пастирски вашему блгородию блгодарствуем и при млтвах наших архиерейских воздаянїи от пастирей началника Хртва Гспда по желанїю срдца вашему блгородию сторичными ж блгими имїяся обявляем, что в силі присланного от вашего блгородия катедрї нашей черніговской к писару и Каменского мнстря игумену, его превелбности иеромонаху Ираклию Комаровскому, писания, которое нам им презентовано о бытїи жителем покословским в приходе церкви стля Хртва Николая кустицей против поданного от их нам прошлого 1736 года августа 9 д., в бытност нашу в Стародубї в посїщенїи епархїи нашей, доношения, состоялос наше к протопопу стародубовскому его пречестности отцу Григорию Подлузкому, писменное определение, которое при сем к вашему блгородию и посилається. О сем обявив, Бжие и наше архиерейское вашему блгородию препосилаем блгословение и имїється вашего блгородия всїх благ усердно желаючий пастир Иларион, архиеписп черниговский.

Марта 20 д. 1737 года. Чернигов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50381. Оригінал).

№ 31

1737, березня 30 (19). – Чернігів. – Лист ігумена Кам'янського монастиря

Іраклія Коморовського до Григорія Скорупи.

«Блгородний мсці пне Скорупа, мнї дознанный и ласкавонадежный блгодїтел.

Понеже по поданному мні прошлого 1742 года декабря 21 дня от сценника епархїи моеї протопопї Погарской село Яцкович Василя Лосїцког доношению, и от владїлцов того села Яцкович гспд Покорских писаниам, с прошением о определїенї имїючогося в владїнїи блгородїя вшего деревнї Покословля в приход его Николский яцковский по прежнему и об отдачи с оной деревнї Покословля заслуженной его по преже отлученїя тоїи от церкви яцковицкой и определїенїа к селу Кустичам трегодной роковщинї, в селу учиненной, моеї на том доношенїи резолюціи по разсмотрїенїю консисторїею моею показанных во оних доношенїи и писмах, и имїющихся при дїлї в канцелярїи моеї прежних писменних обстоятелств, определено бытъ показанной деревнї Покословлю в приходї означенной Николской яцковицкой церквї по прежнему и состоявшимя моїм в силу определїенїя стїйшаго правителствующаго синода и духовнаго регламента откритим к протопопу стародубовскому сего февраля 21 дня 1743 года указом ради показанных в том резонов утверждене [...] и чтоб владїенїа блгородїя вшего села Кустич сценник впрѣд от сего времени до оной деревнї Покословля дїла жадного не имїл и тамошни[x] жителей по случаючимся порохианских требам без позволенїа от означенного яцковицког сценника никаким образом, кромї крайней нужди, принїмат и возмущат огнюде не дерзал, в том же моем указї под запрещенїем от сценнослуженїа прїтверждене. Того ради и вшему блгородїю о вышеписанном во извїстїе объявля, предлагаю, блговолїте блгородїе вше яко всяк дїлатель достойнї мзди своея, в силу реченного ж сценника яцковицког Василя прошенїа в том же его доношенїю мнї представленного заслуженную им от обывателей покословских тригодишнюю роковщину повелїт отдатъ им безспорно и безобыдно и впрѣдбудучи в вїдѣ приказать. О сем объявим, Бже вшму блгородїю желаю блгословенїа и остаюсь

блгородїа вшего вседоброжелателннїи бгомалец Амвросий, епскп чернїговский и Новагородка-Сїверскаго.

1743 года февраля 21 дня. Чернїгов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50386. Оригінал).

№ 34

1760, квїтня 23 (12). – Купча.

«Тїсяча семсот шестьдєсятого года мїсця апрїля второгонадцят дня.

Передо мною, атаманом сілким гурбїнским Яковом Галушечком с товарищи ниже подпїсавшїимся, ставши козак и житель гурбїнський Петро Богушенко, объявил: имїет де он, Богушенко в дачах гурбїнских, в урочища Бойковщинї, гребелькї Колотовой смїжной з сторон всїх чтирох умершого бунчукового товариша Івана Севастїяновича гаюк дубовой своїи собстенно наслїдственной материнской, которой продал козаку и жителю гурбїнскому Івану Сидоренку за готовїе денги шесть рублей и пятьдєсятъ копїек, кої денги он, Багушенко всї сполна своїми руками отобравши, просил нас на вїчное и спокойное тої куплї владїенїе ему, Сидоренку, видать вечїстого запису. Что я з товариством видячи его, Богушенка, доброволную продажу, казали сей ему, Сидоренку, на вїчное и спокойное владїенїе купчїи запис дать и от себе кому хотя дат, продат, дароват или к лутшому своему позїтку диспонуват. Он же, Павел Багушенко, от того, їм проданного гаю, вїчне отдалив як сам себе, так и жену и дїтей и свойственних своїх близких и далеких и ему, Івану Сидоренку, во вїчное владїенїе за шесть рублей денги с полтїиною уступил. Чего для во вїренїе сего, як я сам, так и о подпїс присудствующих товарищїи чрез упрощенного подпїсались. К сему вечїстому запису продавца козак и житель гурбїнський Петро Пегушенко (!) неумїетнїи писма написал тако + крестом, а вмїсто его по его прошенїю дячок гурбїнський Стефан Помаранський руку приложил.

К сему вечїстому запису на прошенїе продавца атаман гурбїнський Яков Голушечко и товариство Петро Довбїшенко, Ефїм Бутенко, Прокоп Назаренко, Іван Ройко и Федор Сидоренко во свїдїтелство, також и посполїти Іван Сташко, Улас Ковал. Федор Мичипа во свїдїтелство подпїсались, а вмїсто їх, по їх прошенїю дячок гурбїнський Стефан Помаранський подпїсался.

При куплї вишписанного гаю, також записане оной купчой, як атаману, дячку, так и товариству, поставлено могорич шестьдєсятъ копїек».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 20555. Арк. 19. Оригінал).

№ 35

1765 р. – Чернїгїв. – Справа про виготовленїя завїс до лїтаврїв та перев'язї до полкового прапора.

1765 года. Дїло о исправленїи к полковим лїтаврам завїсок и к знаменї полковому перевїса, вшедшїе 1765 году генвара 31 д. (вказївку на мїсцяч ї число закреслено – Ю.М., І.Т.). В нем всего перенумерованных листов 32.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55519. Оригінал).

А

1764, жовтня 24 (13). – Чернїгїв (?). – «Доношенїе» з резолюцією.

«В полковую чернїговскую канцелярїю доношенїе.

Уговорен я от оной полковой чернїговской канцелярїи здїлатъ на полковїе лїтаври завїси з шїтїм на сукнї сребром и золотом полковим гербом и вкруги бахрамою за тридцать рублей денег. Для того полковой чернїговской канцелярїи прошу на здїланїе оних на лїтаври полковїе завїс на покупку сребра и золота, с оних денег повелїт от кого надлежит видать мнї двадцать рублей и о том учїнїть определїенїе.

К сему доношенїю подпїсался отставной вахмїстер Сїмеон Евфїмїев Стефанович.

1764 году октября 13 д. по докладі определено к атаману сотенному Лопатину (*Лопати – Ю.М., І.Т.*) послат ордер и велить оставшиися от подчинки полковых літавр денги шесть рублей и сорок копѣек, да придав к тем денгам еще с росхожих красних (!) денег три рублі и 60 копѣек, а всех десят рублей выдат ему, прсытелю Стефановичу, за его роспискою, для зділания по уговору его к полковому літаврам завѣсом.

Полковник П. Милорадович.

Хоружий Петрашевич.

1764 году октября 13».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55520. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1764 году октоврия 13 записав, доложить»).

В

1765, лютого 11 (січня 31). – Чернігів (?). – «Доношение» з резолюцією.

«В полковую черніговскую канцелярию доношение.

По учиненному мною в полковой черніговской канцелярии договору я на літаври завѣси моею работою совсім уже изділал. Для подшитя же оних куплено крашенини аршин пять ценою по 6 копѣек, да клеионки пять аршин по пять копѣек з денежкою, також и за пошите кравцу 30 копѣек. Того ради о том в полковую канцелярию представляя, прошу о выдачи мні так за труди мої по договору к прежде взятым мною десяти рублям еще двадцати рублей, яко и на покупку вишеозначеной крешенины и клеионки денег сколько надлежит, учинит определение.

К сему доношению отставной вахмистер Симеон Стефанович подписался.

По докладі определено расходчику полковой канцелярии канцеляристі (?) велить крашенину и клеионку получить и ему, Симеону Стефанову, отдат за роспискою.

Полковник П. Милорадович.

Обозний Иван Сахновский.

Писар Якимович.

1765 года генвара 31 д.».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55521. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1765 году генвара 31 записав, доложить»).

С

1765, березня 6 (лютого 23). – Чернігів (?). – «Доношение» з резолюцією.

«Высокородному и высокопочтенному гсдну полковнику армейскому и черніговскому Петру Степановичу, его высокородию гсдну Милорадовичу в полковую черніговскую канцелярию поркорное доношение.

За приказ, от полковой черніговской канцелярии мні данний, зділал я к знамени полковому перевѣси и употребил на ту перевѣси пузаменту золотого сім локот, каждой локоть по тридцати копѣек, тясми портной сім же локот, каждой локоть по копѣйки, шолку лот за десять копѣек, мні ж за труда подлежит получить денег тридцать копѣек. Итого всех денег потрібно к уплатки два рублі пяддесят сім копѣек. Того ради вашего высокородия покорнійше прошу о выдачи мні такихих денег отколь надлежит к подлежащей за вишеписные вещи уплатки, учинит определение.

К сему доношению вмісто жителя черніговского Ивана Римара неграмотного по его прошению руку приложил полковий канцелярист Михайло Поддубний.

По докладі определено з росхожих канцелярских денег ті два рублі пяддесят сім копѣек денги ему, Ивану Римару, з роспискою выдать и о том расходчику канцеляристі Минцу(?) из сего определения обявит.

Полковник П. Милорадович.

Обозний Иван Сахновский.

1765 году февраля 23 д.».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55522. Оригінал завірений підписом. Запис: «Под[ано] 1765 году февраля 23 записав, доложить»).

D

1765, березня 6 (лютого 23). – Чернігів. – «Доношение» майстра Ивана Римара.

«Высокородному и высокопочтенному гсдну полковнику армейскому и черніговскому Петру Степановичу, его высокородию гсдну Милорадовичу в полковую черніговскую канцелярию поркорное доношение.

За приказ, от полковой черніговской канцелярии договору мні данний, зділал я к знамени полковому перевѣси и употребил на ту перевѣси пузаменту (*позументу – Ю.М., І.Т.*) золотого сім локот, каждой локоть по тридцати копѣек, тясми портной сім же локот, каждой локот по копійки, шолку лот за десять копѣек, мні ж за труда подлежит получить денег тридцать копѣек. Итого всех денег потрібно к уплатки два рублі пяддесят сім копѣек. Того ради вашего высокородия покорнійше прошу о выдачи мні такихих денег отколь надлежит к подлежащей за вишеписание вещи уплатки, учинит определение.

К сему доношению вмісто жителя черніговского Ивана Римара неграмотного по его прошению руку приложил полковий канцелярист Михайло Поддубний.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55523. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1765 году февраля 23 записав, доложить»).

Е

1765, червня 13 (2). – Чернігів (?). – «Доношение» з резолюцією чернігівського полковника Петра Милорадовича.

«В полковую чернігівскую канцелярию доношение.

За зділанние мною по уговору на полковие літаври зависи, кої при сем и представляя, доводит ся еще мні денег двадцять рублей. Для того полковой чернігівской канцелярії покорнійше прошу за ті, мною зділанние и при сем представляемое до літавр зависи, повеліть доводячиєся еще двадцять рублей денги мні видать и о том учинить определіение.

К сему доношению Симеон Стефанович подписался.

По докладі определіено представление при сем на полковие літаври зависи отдат сотенной старшині при знаменах и клейнотах полкових на караулі состоящих и веліть ті зависи в слитное содержание положить в сундук, гдї и труби содержатся и літаври иміуются. Сколко же он, Стефанович, денег уже за то принял и еще ко уплатку доводится справка подать доклад.

Полковник П. Милорадович.

1765-го го[да] июня 2 дня».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55523. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1765 го ду июня 2 д., записав, доложить»).

Ф

1765, липня 7 (червня 26). – Чернігів (?). – «Доклад» канцеляриста.

«В полковую чернігівскую канцелярию доклад.

За силу определіения полковой канцелярії справка мною в повітті чинена и по оной явилось, что майстер Симеон Стефанович уговорен зділат к полковим літаврам зависи за тридцят рублей и по доношению его веліно атаману Лопаті от полковой канцелярії ордером видат ему, Степановичу, для покупки золота и серебра оставшиєс от подчинки полкових літавр шест рублей и сорок копієк. Да к тем о расхожих канцелярских три рублі шестдесят копієк, чтоб было десят рублей, боліе ж не выдавано, а в доплатку еще надлежит ему, Степановичу, получить по уговору двадцят рублей, докладу

Канцелярист Михайло Поддубний».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55524. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1765 го ду июля 26 д., записав, доложить»).

Г

1765, липня __ – Чернігів. – «Доношение» Тимофія Крутина чернігівському полковнику Петру Милорадовичу.

«Высокородному и высокопочтенному гсідну армейскому и Чернігівскому полку полковнику Петру Степановичу его высокородию Милорадовичу в полковую чернігівскую канцелярию доношение.

По повелінию вашего высокородия и за согласиєм старшин полковых мною экселбанти для трубачей полковых числом осім уже зділани, а два еще вскорі зділани будутъ. Зділанние экселбанти при сем и представляя. На оние ж экселбанти употреблено гарису на каждой экселбант по пятьдесят папочок, а папочка гарису по дві копійки, итого виносит за десять экселбантов денег десять рублей да за труда мні два рублі. Того ради полковой чернігівской канцелярії покорнійше прошу ті всі денги дванадцять рублей мні видат и остальные же два экселбанти как скоро отділаю, тотчас имею в полковую канцелярию представить.

К сему доношению міщанин чернігівский Тимофія Крутин подписался.

1765 году июля __ дня.

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55525. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1765 го ду (...) * 26 дня записав, доложить»).

Н

1766, до березня 6 (лютого 23). – Чернігів. – «Доношение» економа у чернігівську полкову канцелярію.

«В полковую черниговскую канцелярию доношение.

По приказу гсідна полковника черниговского Петра Степановича гсідна Милорадовича на зділаніе перевиси к полковому знамени куплено мною тонкого алого сукна (...) * и черной. Да к той же перевиси зділана пряжка медная жолтая, з наконечником и крук железной и на исправление всего того употребил я денег три рублі двадцят копеек. И для того полковой черниговской канцелярії покорно прошу означенние вишше сего три рублі двадцат копеек денги, откуда надлежит, повелет мні видать.

Эконом (...) *».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55524. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1766 го ду февраля 23 д., записав, доложить»).

І

1766, серпня 21 (10). – Чернігів. – «Доношение» майстра Андрія Семенова чернігівську полкову канцелярію.

«В полковую черниговскую канцелярию покорное доношение.

По приказу его высокородия гсідна полковника Петра Степановича гсідна Милорадовича зділа я для походу к полковому знамью чехол юфовой. За которую юфу надлежит заплатит денег полтора рубля да за работу мні двадцят копеек. Для того полковой черниговской канцелярії покорно

прошу оные денги семдесят копеек кому надлежит, приказать отдать мні и о том учинить определе-
ние. К сему доношению подписался Андрей Семенов».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 55524. Оригінал завірений підписом. Вгорі напис: «Под[ано] 1766 го-
ду августа 10 д., записав, доложит»).

№ 36

**1767, липня 8 (червня 27). – Ніжин. – «Доношение» грека Леона Костенецького
графу П.О. Румянцеву.**

«Сиятелнїшему графу (*дали йде повний графський титул – Ю.М., І.Т.*) Петру Александровичу
его сиятельству Румянцову.

Всепокорнїйшее доношение.

Будучи я, нижайший еще в молодых літах за всеблагополучнїйшой высокославной жизни
своуосопшаго его величества блаженния и вчїнодостоиння памяти Петра, великаго императора и са-
модержца всероссийскаго, егда услышал в своем отечествї всепревысочайшими его императорскаго
величества военных регул, також градских и других правил узаконяемых правил учреждениями,
пространившуюся не токмо в сосїдственных Российскому государству, но и далнїйших монархи-
ях, благоцвїтущую Российскаго государства славу со всеусерднїйшим таковых непоколебимых тол
премудраго монарха трудов почитанием, пожелал по жизнь мою высокославному всероссийской
имперїи престолу вірноподданическо служить и для того, оставя отечество свое, в 1706 году прибил
в малороссийскїй город Нежин, гдї изобучился российскому языку и часть божественнаго писания.
Потом доброхотно с посилаемими из Турецкой области тайно от полномощных российских министр-
ов греками в Россию секретными писмами еживал чрез почты для перевода их нарїчїя россиянам
и отправлял ту должност со упованием, что за службу мою по высокомонаршей млсты достойним
награждением, как и прочтїими волунтирами полученно не оставлен буду. А в 710-м году, мая от 20
дня по нещастїю моему грїх моїх ради, как доставали город Выборх, купно с курьером греком по-
повичем Константином Ванделиевим сином Ватачем, прибывшим из Константинополя також с нуж-
ными секретными писмами, которїе писма самому его императорскаго величества блаженния памя-
ти Петру, великому императору и самодержцу всероссийскому, в руки велено полномощными мы-
нїстарми подать (а не кому другому) взята на морї шведским флотом в полон и при оном флотї, а
особливо в Стеголмі по нїкоторому доносу немалую претерпївали нужду и страхование смертное
до случайнаго оттоль освобождения. Чрез что я и жестокою болїзнию обят бил по освобожденїи жеб
полону болше не мог чрез почты з курьерами ездить, остался в Санкт-Пїтербурги в домї покойнаго
господина канцеляра, графа Гаврїила Ивановича Головина и при писми оного к гетману Иоанну
Илїчу Скоропадскому, о мнї бедному писанному, отпущен до Глухова, а из Глухова в Нежин, где
долговременно немоществовал. Посля же, как пришед мало к здоровю, а не имїя здесь никого з
свойственних, где би главу приложить, законним браком в городї Ніжинї одружился и имїл жител-
ство, питаєсь от единих трудов своїх под охранением оного покойнаго гспднн гетмана Иоанна Ско-
ропадскаго и гетмана Даниїла Апостола и министрв, правящих Малороссиєю, потом же гетмана
Кирилла Григориевича Разумовскаго по респекту оной моей верной служби, в чем и унїверсали от
них, гспдн гетманов и от министрв салвогвардїї (!) мнї данни (с которих един покойнаго господина
гетмана Скоропадскаго и салвогвардїї (!) з сундука моего уворовани), а кої остались при сем под
высокое вашего сиятельства благоразсмотрение в ор[и]гиналі всенижайше подношу. Понеже терпим
от разнаго звания людей несносные обиды и озлобления так, что и дочерь мою родную напрасно
обезвїчили, коя и донне рукою и ногою правими не владїет. Чрез что я, нижайший, крайне убогой и
безпомощной человек совсїм во всекраїнїйшее пришел разорение и скудость такуюю, что и под
ннїшнюю старость и слабость моего здоровья з показанное увїченною дочерью моею и дневной пи-
щи не имєю. И сего рады високим вашего сиятельства самого себе подвергаю стопам,рабоблїно про-
сшу по высокому вашего сиятельства благоусмотрению даби мене страннаго и домашних моїх впред
никто не дерзал обидить. Дому ж моего и подварка освободїт от постоев, також и о непритяганїи
никаким повинностям повелїт, против имїющихся у мене указа и унїверсалов выдать в подтверж-
дение высокоповажнїй указ для препитания ж мнї, нижайшому, яко я при старости лет моїх, а дочь
за калїтством заробиты не может, высокомиловитивим подаянием мнї милостины не оставыт и о том
высокомиловитивое учинить определение.

О вышшеписанном доносу, всенижайше просит жителствующий у Ніжинї греченин волунтир
Леон Скінтин Иванов Костенецький.

1767 году июнїя 27 дня».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 55539. Оригінал. Вгорї на документї напис: «Под[ано] в Ніжинї ию-
ня 26 д. 767 году»).

№ 37

**1769, червня 30. – Чернїгів. – Лист чернїгівського єпископа Кирила Ляцєвицького
до обознаго Стародубського полку Павла Скоропи.**

«Высородный гспдн обознїй полковий стародубовскїй.

Податель сего вакансовїй вышедшїй з заграници сценник Иоанн Шарыпа владїния вашего
высородия села Кустич волокитиньскїх з церквї стителя Хрстова Николая давно уже в празнїк (?)
без настоящаго сценника находящїйся, за силу указных повелїний и за долг мой пастырскїй опре-
дїлен мною настоятелем. Котораго яко странствующаго дабы о тамошних усытїцких прихожан
подлежащими по обыкновенїю за труд его доходами не был оставлен, чрез сїе в блгодїтелскую ва-
шего высородия милость и респект рекомендую и при том ваше высородие и вся ваша Бжїю
покровительству препоручая с всегдашним моїм почтением остане.

Вашего высокородия Блгопослушнаго в Хрсті сына и надежднаго блгодітеля моего пастырь, бгомалец и слуга смиренный Кирилл, епскп черниговский.

1769 года июня 30 дня. Чернигов».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50399. Оригінал, особисто підписаний єпископом).

№ 38

1777, червня 17 (6). – Купча.

«Тисяча семсот семьдесят седмого года місця июня шостого дня.

Я, нижей подписавшаяся, удовлетвующая козачка, жителка села Гурбинець, Горпина Сидоренчиха, во всяком суді и прави тепер и впред кому о сем потребно будет відать, обявляю: имію я в грунтах Гурбинских, в урочищах Ушивой и Бойковщині, возлі гребелки гспдна коллежского ассесора Богдана Брежинского лежачий, свой власний дубовий гаюк, смежной со всіх четырех сторон повз его ж, Брежинского грунта, для собственнаго препитания оставшийся по смерти мужа моего, Ивана Сидоренка, дітей своїх. Продала ему, гспдну Брежинскому, за сумму денег сем рублей и десять копек, якие денги я всі сполна своїми руками приняла и в том его гспдна Брежинского квитую. Я ж от прописанного гаю себе, дітей моїх также близких и далеких моїх родственников, вічно отдаляю, а ему, гспдну Брежинскому, жені его и потомкам его ж позволяю ж вічно тім гайком владіть и по волі свой шафовать, не узная ни от кого турбаці. Для чего во вічную ему, гспдну Брежинскому, жені и потомкам его сию мою купчую кріпость за подписом моім и мною о подписи на оной приложені печатей упрощенных свидітелей року и дня вишписанных дала.

К сему вычистому купчому запису продавця и удовлетвующая козачка, жителка села Гурбинець Гарпини Сидорчихи (!) подписалась, а вмісто ее, неграмотной, по ее лицезрительному и рукоданному прошенію козак жител гурбинский Григорий Галушка при печаті своей подписался.

К сему вычистому купчому запису по лицезрительному помянутой продавці Гарпини Сидорчихи прошенію во свидітельство при печатех своїх подписались:

атаман сілкий гурбинский Яков Галушка, козак гурбинский Данило Гончаренко, а вмісто их, неграмотных, и за себе Григорий Галушка руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 20555. Арк. 17–17 зв. Оригінал, завірений чотирма сургучними печатками).

№ 38

1781, грудня 31 (20). – с. Кустичи. – Листи Семена Якимовича (?) та ієромонаха Христофора Сулими до новгород-сіверського архієпископа Іларіона.

«Копии писем посланные чрез серебряника Ивана Жадкевича.

Преосвященнїший гспдн, милостивый гдрь.

Представляю вашему преосвященству доску к престолу храма толико украшеннаго уже святи-телским вашим престолом, прося покорнїйше сохранить. Пред оным память ділателницы ея, а от оставших по ней принять. Истинное к вам усердие и высокопочитание, с коим быть честь имію вашего преосвященства милостиваго гдря покорнїйший слуга

20 декабря 1781 года.

с. Кустичи.

От отца Христофора.

Преосвященнїший владыко.

При отправляемой доскї подлежащие дому вашего преосвященства деньги сто три тридцать пять рублей с копиєю росписи серебряниковой при сем нижайше предствляю с прошением вашего архипастырского благословения и призрїния, долг имя быть в сущности вічно.

Надпись на доскї: «От генералмаюрши Марии Сулимовой, преставшейся 1783-го года априля 12-го погребенной в селі Кустичах Волокитиных в храмі святителя Николая».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50418. Тогочасна копія).

№ 39

1781, січня 3 (1780, грудня 23). – Лист новгород-сіверського архієпископа Іларіона до Семена Якимовича Сулими.

«Превосходительный господин Семен Якимович, милостивый государь мой.

Писание вашего превосходительства я с совершенным удовольствием принял. Доска, престолу Божию посвященная, украсила паче и паче то стое місто, гдї дондеже есмь (да и всегда) жертва приносима будет, как о ділателницї да во світлостех стых водворится, так и ревностных о сем ея попочителей, да благословит Бог милостию и щедротами своїми наступающий новый год всі да принесет вам благодатный даяния старых и оных (?) ваших благословляя множайшими літами. Тако аз, недостойный пастырь, вас благословляя, есмь и пребуду вашего превосходительства, милостиваго гсдря моего, усерднїй слуга и богомолец Иларіон, епископ Н[овгород]-Сіверский.

Декабря 23».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50419. Автограф. Вгорі напис: «Получ[ено] 1787 года декабря 25»).

№ 40

1781, січня 3 (1780, грудня 23). – Лист новгород-сіверського архієпископа Іларіона до о. Христофора Сулими.

«Преподобнїйший батюшка отец Христофор.

Письмо ваше с приложениями в нем исправно получено. Труд ваш равностный о Осии (?) всегда пребудет Спасу угодным, а мнѣ дондеже есмь благоприятным. Силам вашим желая крепости и благословений Божіих испрашивая, есмь

Вашего преподобия доброжелательный бгомалец смиренный Иларион.

Декаб[ря] 23. Нелзя ли гдѣ тамо людей семей двох трох купит хотя под видом с землею?»
(**ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50420. Автограф.**)

№ 41

1781 січня 3 (1780, грудня 23). – Ордер стародубського протопопа Миколая священикам села Осколкова Іоану Шапулинському та його сину Іллі.

«Копія.

Ордер

села Осколкова священикам честному отцу Иоанну и сыну ево Илии Шапулинским.

Как на вас от ея высокородия гспжи полковницы Скорупиной заишла жалоба о вмѣшивании вами владѣнію ея в Кустинской приход чрез противозаконное там нѣсколько раз и справление касающихся до того прихода церемонии. Вам же безизвѣстны указы и правила то чинить совѣм препятствующие и запрещающие, то вам впредь ни под каким видом вмѣшиватца в чужой приход наистрожайше запрещается с повелѣніем притом, чтоб к отвѣту против вышпрописанной жалобы явились вы в духовное стародубовское правление (!) конечно наступающаго 1781-го года генваря на 13 число под опасением в противном случае поступления с вами по всей строгосты.

1780-го года декабря 23-го дня.

На подлинном тако:

Стародубовский протопоп Николай».

(**ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50413. Тогочасна копія.**)

№ 42

1781 січня 24 (13). – «Доношение» священика с. Кустич Павла.

«В духовное стародубовское правление.

Доношение.

Ордером из онаго правления от 23 декабря минуващаго 1780-го года велено села Осколкова священикам Иоанну и сыну его Илиі Шапулинским явиться в то правление 13 сего генваря к отвѣту о том, что они мѣшались в приход церкви села Кустич. Вмѣшались ж они, крестя новородивших дѣтей в деревнѣ Покослові прихода церкви кустинской, а именно 1780 году маяя 4 у Романа Бараша дочери Пелагеи, 19 числа у Нестера сына Корнилия, маяя ж 23 родившагося у воита Ивана сына Михаила, октября 8 у Ивана Москаля дщери Палагии, ноября 11 у жителя покословского ж Семени дочери Стефаниды, ноября 18 у Федора Біленькаго сына Иоанна, декабря 4 у покословского ж жителя у Ефима дщери Варвары. И о вышписаном прошу духовнаго правления учинить рассмотрение. Сам же я, производя на сей седмиці ежедневное священнослужение, в оное правление явиться не могу и по сей законной причинѣ вірю вмѣсто меня в оном правлении явиться и сее доношение подать уволенному казаку сотни Первой Почепской жителю почепскому Матвію Сбитневу. И естли отвѣтчики паче чаяния от таковаго в приход мой незаконнаго своего вступления отрицаться будут, каковаго отрицания они учинить не могут без нарушения совѣсти иерейской и без отрицания уже и самаго сана своего священническаго. То за положением от духовнаго правления срока [...] и свидѣтелями справедливое сие мое доношение доказать имію 1781-го года генваря 13 мдня.

На подлинном подписался священник села Кустич Павел».

(**ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50412. Тогочасна копія. Вгорі напис: «Подано генв[аря] 15 1781-го года».**)

№ 43

1787, липня 14 (3). – Купча.

«Тисяча сімсот осмидесят сегомо года июля третого дня.

Я, нижеподписавшийся Новгородско-Сіверского намістничества уїзда Стародубовского житель села Литовска козак Григорий, Лукьянов син, Шулик сим моім вечистим купчим записом, даным от меня из двором полковому канцеляристу Михаилі, Герасимову сину, гспдну Родовицкому во всякого суда, права и уряда и кому о сем тепер и впредь вѣдати надлежит, обявляю в том, что я с иміючогос в спокойном моем владѣніи имѣнія конопляный огород, в селі и при селі Литовску лежащий, смѣжный з сторон первой к горі з двором и огородом его ж, Радовицкого, з другой гспдна коллежского ассесора Василя Александровича Дублянскаго, концем до дороги, лежащей на улице вниз по самую лужу, уступил продажею восписанному Радовицкому во вѣчно и потомственное его владѣние именно за пятьдесят рублей, которым мною уступленным огородом силен он, Радовицкий владѣть вѣчно и потомственно и оным по своей волі как хотя диспозовать. Я ж, продавец, от того мною уступленного огорода сам себя и всіх моіх близких и далеких родственников и свойственных отдаляю и нарекаюся с тѣм, что впредь отсель до онаго мною уступленного огорода ни под каким видом интересоватся и во владѣніи онаго чинить ему, Радовицкому, и никому другому, естли б от него могл оной уступленной мною огород отойтит в сторонное владѣние чинит препятствие не силен, под зарукою. В противном сему случаю заплати ему, Радовицкому, ста рублей денег, во увѣрѣние чего утверждаю сей мой добровольный запис с упрощенными от меня свидѣтели при печатех подписом, року и дня вышписанных.

К сему вечистому купчому запису козак Григорий Шулик подписался, а вмісто его, неграмотного, по его персональному и рукоподанному прошению руку приложил коллежский канцелярист Василий Сухов.

При даче сего вечистого купчого запису были и во свидѣтельство по прозбі вышеписанного козака Григория Шулика при печатех подписались:

Коллежский ассесор Василий Дублянский.

Из дворян сотенный асаул Иван Таран.

Полковий канцелярист Харитон Суховой».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 20557. Оригінал, завірений двома сургучними печатками).

№ 44

1798, квітня 23 (12. – Лист Андрія Миклашевського до архієпископа Віктора Садковського і резолюція останнього.

«Копия.

Преосвященнїиший владыко, милостивый архипастир.

Два священника Стародубовскаго повіта сел, одно от другого разстоянием в пяти верстах, один села Кустич Павел Чернецкий, а другой Ждановский села моего Рюхова, имія желанія перемінит свои парафии по разным выгодам их, поручили мнѣ утруждать о священнїишую особу вашу всепокорнїишею прозбою о переводѣ Чернявскаго ко мнѣ в Рюхов, а Ждановскаго в Кустичи, что я исполню на сем с тѣм большею охотою, что помянутый Чернявский издавна мнѣ знакомый и при том духовник мой. Надїясь при том что как величайшую для них, так и для меня милость ваше высокопреосвященство не откажете удовлетворением общаго нашего желанія и прозбы, за что благодарным найпаче всегда пребудем, поручающий себя в архипастирское ваше благоволение и благословение вашего преосвященства милостивого архипастира всепокорнїиший слуга Андрей Мыклашевский.

Апріля 12 дня 1798-го года»

На звороті: «Копия. 1798-го года апріля 12 дня.

Предписать указом духовному правленію дать знать означенным священникам, что они отсели оставатися должны как вышеписано: первый – Чернявский в Рюхові, а послїдний – Ждановский в Кустичах, но как требуется в таком случае имѣть им на приходы письменные документы, то объявить им, чтоб они, буде не пожелают лично к нам явиться, прислали каждый порознь прозбы, о переміщенїи их с одного мїста на другое для получения от нас грамот.

Виктор, архієпископ черніговский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50426. Тогочасна копія. Вгорі документа напис: «Подано 798-го апріля 12»).

№ 45

1798, травня 5 (квітня 24). – Стародуб – Ордери стародубського благочинного протоієрея Василя Вуяхевича священику Павлу Чернявському.

«Копия с подлиннаго.

Ордер.

Из духовного Стародубовскаго правления благочинному иерею Павлу Чернявскому.

Указом духовной черниговской дикастерїи сего года, апреля 19-го под № 1738-м состоявшимъ, а в сем правленїи 22-го числ полученным, велено объявить вам, что вы от селї оставатися должны в селї Рюхові, а священник Василий Ждановский в селї Кустичах. Но как требуется в таком случае имѣть вам на приходы писменныя документы, то объявить, чтоб вы буды не пожелаете лично к его преосвященству явиться, прислали бы каждый порознь прозбы о переміщенїи вас с одного мїста на другое для получения от его преосвященства грамот. Для того во исполнение оного указа сие правление о вышписанном объявляя предписывает вам отсели оставатъся, священнодїйствовать и всї подлежащїе христіанскїе требы справлять в селї Рюхові с вїрною метричною запискою, приняв по описї от священника Ждановскаго церковную рызницу в приѣмї росписатъся и репортовать правленію 1798-го года апріля 24-го дня.

Благочиннїи стародубовский протоієрей Василий Вуяхевич.

Копия с подлиннаго.

Ордер.

Из духовного Стародубовскаго правления благочинному иерею Павлу Чернявскому.

Потребны вы в духовное правление для выслушанія указа из духовной черниговской дикастерїи полученнаго и исполнения по оному для того предъписываетъ вам сим явиться в правление сего апріля на 24-е число непременно 1798-го года апріля 22-го дня.

Благочиннїи стародубовский протоієрей Василий Вуяхевич.

Намїстнїи протопопи Стародубовскаго иерея Трофим Рклицкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 50427. Тогочасна копія).

Додатки:

№ 1

1688, лютого 7 (січня 28). – Батурин. – Лист кошового отамана Григорія Сагайдачнаго до гетьмана Івана Мазепи.

«Велможный мосце пане гетмане Войска их царскаго пресвітлого величества Запорозкаго, а наш велце мосцивий пане и ласковий пане и ласкавий добродїю!

Товариство полку Полтавського, прибувши до нас до Коша з листом велможности вашої іануаря 26, который то лист вашої панської милости, ведлуг звичаю нашою войсковою публичне вычитавши в посполитой радї нашей и выразумілисмо, в котором листі пишеш ваша панская милость, прекладаючи нам тоє, Войску Запорожскому, же не ведлуг прошлорочного комонного товариства нашоє од нас, Войска Запорожского, вийшло в города на зымовлю, що вашої панської милости з трудностю приходит. Теды она товариство наше комонное, которое вийшло в города на зымовлю, не за чим иншим, тилко найбарзїй за тим, же до килкакрат раз писалисмо до вашої панської милости, просячи абы нам войска городового з тысячу альбо и болше прекрал для помочи и для промыслу прислал. Теды вашої милости през посланца своего Тимоша Пиковца написалисте в листі своем, обцуючися на на помочь войска городовые пислати, леч того не вчїнилисте. За чим о ное товариство наше, відаючи, же ваша панска милость до нас до Коша, войска городового не прислалисте задля промыслу над неприятелми, а звлаща за нуждою зимнею, не міючи, чим коней контентовати, вїшли в города задля выживленни коней. А если бы было войско городовое при нас, Войску Запорожским, теды взявши Бога на помоч по сили нашой на слухних місцах чинилибысмо промысл над неприятелями креста святого и оноє товариство наше не йшло б в города. Зачим и вашої панської милости шкода в том єсть не великая трудность и докука, болш єсть сердюков албо компанїйцов, нїжли нашого товариства, котории от килка рок, юж сидячи, горшюю зїжу и докуку и утиски людам чинят, нижли наше товариство, которое єсть на час в города вийшло, и еще до сих час их сердюков и компанїйцов войны нигдесмо не вїдили к услуги им, прсвітлїйшим монархом нашим. А мы, Войско Запорожское, всегда зостаючи туда под великодержавной пресвітлїх монархов наших рукою, работаючи вірне, службы наши им, великим государем, чинимо промысл над турскими и татарскими людами по силі нашей на звиклїх місцах. Богу нехай тилко буде явна и приемна служба наше. Мусит быти и тоє нам, всему Войску Запорожскому, великим подивеннию и з немалым жалем, а непомалу мусимо о тоє болїти и ськорбити, же яко ваша панская милость, зоставши на том преватном урядї гетманском, писалисте до нас, Войска Запорожского, офїруючи нам, Войску низовому, во всем быти щирим и зычливим, а теперь, чоґо нигды не бывало, же посланные яко пресвітлїх монархов наших, так и найяснїшого короля полского, так и иншии чужосторонние монархи з давних часов до нас, Войска низового, где єсть замок, отчизни и слава вікуистая вой[с]ковая жалованьем, указали отпустить к вам на Кош.

Дан государства нашего во дворе в царствующем велицем граде Москве лета от создания мира 7196 месяца октября 14 дня, государствования нашего 6-го году».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 197–198. Копія кінця ХІХ ст.).

№ 2

1687, вересня 22 (12). – Москва. – Грамота царів Івана V, Петра I і царівни Софії до кошового отамана Григорія Сагайдачного (реґест).

«Божиєю милостию (далі йде царський титул – Ю.М., І.Т.) кошовому атаману Григорию Сагайдачному [...].

У минулому 1687 р. гетьмана Івана Самойловича «за многие ево к нам [...] измены» скинуто. Обраний на радї гетьманом Іван Степанович Мазепа і йому передав князь В.В. Голїцин «наше [...] знамя и булаву и бунчук» тобі і «всему посольству о том гетманском пременении ведать и нам, служить и над неприятелї креста святого промысл чинить...також и о ведомостях советовать и писать к нему [...] гетману». А з кримским ханом й «турскими городками без нашего [...] указу не миритися и ни о чем с ними не ссылатися». 5.09.1687 р. «писал [...] гетман, что писали вы к нему [...], чтобы он Переволочанский перевоз [...] отдал вам на войсковой расход, також и о заступлении к нам..гетманском, и прибавке вам нашего [...] годового жалованья». На це дається царями згода і посилаються гроші і сукно з стряпчим Іваном Прокоповичем Свищовим і з вашими посланцями, курїнним отаманом «Юском Михайловым с товарищи». Крім «годового жалованья», за участь у походї на Крим послано запорожцям 500 рублів і звелено було воеводї Л.Р. Неплюєву віддати ці гроші колишньому кошовому Федору Івануку.

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 169–171. Копія кінця ХІХ ст. Вгорї напис: «З острова Кодацкого од товариства гадацкого подано 22 д. року 1688»).

№ 3

1688, лютого 19 (9). – Полтава. – Лист полтавського полковника Федора Жученка до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможний мосці пане гетьмане, мой велце мосце пане и великий добродїю!

Сей козак нехворощанский Хведор Сухомлын, полчанин наш полтавский, жиючи на Запорожу, а завзяв [...] торную відомость первую о наміренїю головного [...] неприятеля нашего хана зо всіми поганскими силами его и о наміренїи его поганском в наш край, чоґо им Боже не допоможи, снадну в. мсть, мой милостиви добродїй, з его устной повїсти вирозумївши и мні, слүзі своему, во всем изволить науку подати. А я на свой час, давши осторогу во всем полку нашом, готовы зостаєм на отпор тому головному неприятелеви віры христианской. В том во всем науки в милостивого добродїя нашего попросивши, покорнение (!) услуги мои залецаю.

З Полтавы дня 9 февраля 1688.

Велможности вашої, моему милостивому пану, во всем поволний до услуг Федор Жученко, полковник Вой[ска] их цар[ского] прес[вітлого] вел[ичества] Запорожского полтавский».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 211–212. Копія кінця ХІХ ст.).

1688, червня 26(16). – о. Кодацький. – Лист гадяцького наказного полковника Гаврила Матвієнка до гетьмана Івана Мазепи.

«Ясневелможный мосцвіий пане гетмане, а наш велце милостивий пане и великий добродію!

Як скоро за прибутом посланого з поважним и виразним поклоном от велможности вашей, так зараз ми того ж часу пред всім товариством ретелне вичитати казали, и зрозумівши, иж велможность ваша, яко отец печаловитий з ласкавого баченя свого ку нам на остров для обереганя запасов государственных охотничього войска заслати обецуете, велце з того тішимся, и при удалном и найнижшим уклоні нашом велможности вашей покорное подякованя чинимо, а и тут около запасов и судец водних чулось неоспалуо и осторогу яко отправуемо и хочемо чинити подлуг информации вашей отцевской, а и з кодацкими мешкаючими козаками, хвала Богу, в доброй згоді и в совіті мешкаем, и нияких прикростей од них, и они от нас не узнаемо (!). Тут же и о арматах, из острова до Коша узятых, извістно велможности вашей подаем, иж прибувши ми тут в остров на переміну, юж армат не застали, тилко ж пана кошового очевисте у Кодаку виділи ми, и теж од них слова жадного прикрого не узнали, тилко и они з приходу велможности вашей з войскомо тішатся, мовячи, же войско пра[ве] скучает, що у поле не йде, и тое чули, же сам пан кошовий отъезжаючи до Коша, приказовал полковникови кодацкому, жебы жители их нашему товариству и найменших прикростей не чинили, мовячи: «проступного добродієви ясневелможном у пану гетману не удавай, тилко мні ознайми, а и я могу винуватого зкарати». Неприятеле креста Господня по обіх сторон Днепра, басурмане, часто бувають коло нас. А о всем извістивши, велможность вашу в далший час отцевской вашей панской науки, и сами себе в ласку велможности вашей отдаемса и зостаем назавше велможный милостивой ласце вашей панской найпокорнійший слуга и подножок, Гаврило Матвієнко, наказный полковник з товариство (!) н. ч. бем (!).

3 острова Кодацкого июня 16 1688 року».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 303–304. Копія кінця XIX ст. Вгорі напис: «3 острова Кодацкого од товариства гадяцького подано 22 д. року 1688»).

1698, травня 27 (17). – Батурич. – Універсал гетьмана Івана Мазепи.

«Пресвітлійшого и державнійшого великого гсдра его царского пресвітлого влчства Войска Запорозького гетман Иоан Мазепа.

Его црского пресвітлого влчства Войска Запорозького всей старшині и черні, а особливе Perezжающим всякого чину людем и каждому, кому о том відати належит, ознаймуем, иж донеслося нам відати, что многие Perezжающие чрез город Березную люде, не мючи нашего гетманского вираженого подорожного листа, доправляются збытчных кормов и напоев, подводи и проводники самоволне берут и многие чинят збытки, через що тамошним людем не меншее наносится утяжене и нищета яко теди неслухне тое діється. Так ми, хотячи таковое самоволство и своеволю поскромити, видаем сей наш оборонный універсал, в котром міти хочем, пилно и сурово приказуем, абы хто колвек, люб з дворан и слуг наших гетманских, люде иниише якие колвек Perezжающие люде без подорожного нашего листа не важилс так кормов, напоев и оброков для коней, яко подвод и проводников брати, а найменшой тамошним старшим чинити докуки. А если би хто тоей волі нашой не слухаючи, а упором своим поступючи, похотіл, не мючи нашего виразного себі листа подорожного чинити в пререченом городі Березной якии збытки и доправлятися кормов, напоев albo подвод и проводников, такового позволяем там урядовим людем задержовати и до нас о том ознаймовати albo безчестно з города оного випроважати, в чем всем аби так, а не иначей было, повторне сим універсалом нашим варуем.

Дан в Батурині мая 17 року 1698.

В подлинном тако: Звиш менований гетман рукою власною.

З подлинним сводил писар сотенный березинский Иван Рудановский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55511. Тогочасна копія. Наприкінці документа намаловане коло, всередині якого написано: «місто печати рейментарской»).

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii A. – Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

Tarasenko Inna Yu. – Ph.D. in Historical Sciences, Research Fellow at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

Дата подання: 10 вересня 2021 р.

Дата затвердження до друку: 18 вересня 2021 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик, Ю., Тарасенко, І. 3 нових документів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. (частина 22). *Сіверянський літопис*. 2022. № 1. С. 58–89. DOI: 10.5281/zenodo.6783654.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu., and Tarasenko, I. (2022). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny XVII–XVIII st. (chastyna 22) [To new documents on the history of the Sivershchyna (XVII–XVIII centuries) (part 22)]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 2022, 1, P. 58–89. DOI: 10.5281/zenodo.6783654.

